

ÉLETTÜNK

XVII. évf. 4. szám (17. Jahrg. Nr. 4)

Az európai magyar katolikusok lapja

1985 április

FRANK MIKLÓS:

Húsvét, az örök élet kapuja

A tavaly elhunyt nagy hittudós, Karl Rahner egy elmélkedésében azt állítja, hogy a Húsvét üzenete a kereszténység legemberibb mondanivalója. Ezért oly nehéz megértenünk. Mert mindig a legnehezebb annak lenni, azt tenni, azt hinni, ami a legmélyebben igaz, a legkézenfekvőbb, a legkönnyebb.

Rahner atya ezt a gondolatot magyarázva rámutat a mai ember egyik végzetes előfeltételére: eszerint a vallás és a vallásosság az ember legbensőbb ügye, csak a szívéhez, lelkéhez van köze és ezért a valóságérzékelés érzését kelti. Húsvét ezzel szemben arra emlékeztet: Isten maga tett valamit s ez, amit tett, nemcsak az egyik vagy másik ember szívét érinti meg valamilyen kifejezhetetlen és megfoghatatlan sejtéssel. Isten feltámasztotta Fiát, legyőzte a testi halált. Olyasmit tett, aminek nem az érzelmekhez, az ember lelki világához van köze, hanem ahhoz, amiben a legközelebb érezzük magunkat a valósághoz, a földhöz. Saját testünkről van szó, rajta keresztül válik bennünk tudatossá, hogy a földhöz tartozunk és semmi részünk nem kíván innen egyszercsak eltűnni. Túlságosan is e földnek vagyunk gyermekei ahhoz, hogy hozzátartozásunkat csak átmeneti epizódoknak tekintsük.

Érdemes a nagy teológusnak ezt a gondolatmenetét továbbfűznünk. Ha nem akarjuk a kereszténység tanítását az emberről teljesen félreérteni, félremagyarázni, nem győzhetjük eleget hangsúlyozni, hogy az ember a föld szülőlte, hogy lényegéhez tartozik a földdel, az anyaggal való kapcsolata. Természetesen nem felejtjük el, hogy az ember éppannyira lélek, amennyire test, éppen a vallás síkján nagy a kísértés, hogy kizárólag annak lelki oldalát lássuk. Ezért válik vallásosságunk korccsá. Krisztus az egész embert váltotta meg, a feltámadás pedig kifejezetten a testünket illeti. Persze Krisztus győzelme a halál felett nem azt jelenti, hogy a testi halál eltűnt az életünkből, hanem, hogy átváltozott, átmenetté vált: belőle sarjad a maradéktalan, teljes élet Istenben. A halál nem olyan kapu, mely bezáródik mögöttünk, hanem olyan, amely kinyílik előttünk. A feltámadásban született meg az új ember és vele az új föld és az új ég, melyről a Jelenések könyve szól.

Húsvétvasárnap — az új emberiség születésnapja, egy új világé, amelyben „halál nem lesz többé, sem gyász, sem jajgatás, sem fájdalom”. Húsvétvasárnap — az Isten országának érkezése, azé, amelyről Jézus beszélt, amely egész tanításának középpontja; az igazság és élet, a kegyelem és szentség, az igazságosság, a szeretet és a béke országa.

Semmi kétség, ez a vízió magával ragadó, hiszen benne összefonódik mind az a szépség és jószág, amire az egész emberiség és minden egyes ember vágyakozik: élni tudni egy olyan életet,

melyben mindez valósággá válik. De hát a mi valóságunk bizony egészen más-ként fest. Abban, amit mi megélünk, mindennek se híre, se hamva. A mi osztályrészünk ma is csak a kínlás, a testi és lelki nyomor, az éhség, a betegség, az önzés, az erőszak, a mások kíméletlen kihasználása és kizsákmányolása. Hol van hát az az új élet, az új ember, az új világ? Lehet-e csodálkozni rajta, hogy mindig újra hamis próféták, szemfényvesztő ideológiák léptek

hogy „a Húsvét üzenete a kereszténység legemberibb mondanivalója”. Mászóval, hogy ez a gyökeres újság, ez a nagy új élet valóban a mienk, hogy köze van a mi hétköznapijaink monoton szürkeségéhez. A feltámadásban kicsírázott életet tudatosan át kellett volna vennünk, ápolni, hogy virágba boruljon, hogy eljusson a teljes kibontakozáshoz. Meg kellett volna értenünk, hogy a Feltámadás a Megtestesülésnek egyenes folytatása: Isten ezért lett emberré, azért

MINDSZENTY BIBOROS LUCIANI VELENCEI PÁTRIÁRKÁVAL, A KÉSŐBBI I. JÁNOS PÁL PÁPAVAL RÓMÁBAN

fel a történelem folyamán, hogy az emberiség ősi vágyát — mindegyik a maga módján — valóra váltsák. A módszerek különbözőek voltak, az eredmény minden esetben siralmas, kiábrándító: az emberiség bajait sem a technikai és tudományos haladásban való hit, sem a korlátlan gazdasági liberalizmus, nem tudta orvosolni, nem is beszélve a faj-mitosz, vagy az osztályharc gyűlöletet fecskendező és romlást hozó embertelen fanatizmusáról. Ezeknek az útját csak könny, vér és terror szegélyezte...

Az igazság az, hogy az új húsvéti ember ugyan megszületett a feltámadott Krisztusban, de ezt a tényt sose vettük igazán komolyan. Nem értettük meg,

lépett be az időbe és térbe, azért vette magára a testünket, azért élt itt közöttünk és vállalta ember-mivoltunk minden esendőségét és korlátját, hogy megértesse velünk: ezentúl mindez Hozzá az Istenhez tartozik. Isten mindenestül, a legbanálisabb egyéni, családi, társadalmi problémáinkkal együtt vállal bennünket. Nem idegen számára a munkánk, a mindennapi kenyér gondja, nem közömbös, hogyan oldjuk meg a világpolitikai feszültségeket, mit teszünk azért, hogy mindenki emberhez méltó életet élhessen, kifejthesse a benne rejlő képességeket. Ha tehát az Isten a Megtestesülésben egyszersmindenkorra beleoltotta önmagát az ember világába, akkor a

Húsvét hajnali dicséret

„Aurora lucis rutilet...“

Fénylik az nap fényességgel,
Zöng az ég nagy dicsérettel,
Ez világ örül örömmel,
Ordít az pokol rettegéssel.

Mert az erős király, Krisztus,
Halál erejét elvevé,
Pokol torkát bérekeszté,
Minket nagy kintul megmente.

Koporsóba temetteték,
Vitézektől őrizteték,
Hatalomban dicsekedék,
Halál tőle győzteteték.

(XVI. századi énekeskönyvből)

Te, kegyelmes király, Krisztus,
Bírdad az mi szíveinket,
Hogy tenéked dicséretet
Mondhassunk és dicsőséget.

Kérünk téged, Krisztus Jézus,
Ez húsvéti örömnünkben,
Ótalmazz minket mindenben,
Testi-lelki veszedelemben.

Hálákat adunk Tenéked,
Ki az halálból felkele,
Uralkodol most Atyáddal,
És Szentlélek Úristennel.

ÚTRAVALÓ

Carlo Caretto, a modern ember lelki világának kiváló ismerője, írja az Istenrel való találkozásról:

Nem tudom, hogyan történt veled, csak azt tudom, velem hogy történt.

Isten úgy érkezett szívembe, mint egy nagy példabeszéd. Minden ami körülött, Róla beszélt.

*Róla beszélt az ég,
Róla beszélt a föld,
Róla beszélt a tenger.*

Olyan volt, mint egy minden láthatóban és láthatatlanban elrejtett titok.

*Ő volt minden probléma megoldása.
Ő volt a legfontosabb személy, aki valaha is életembe lépett, Ő akivel örökké élni szeretnék.*

Rögtön áthatott „mindig jelenvaló jelenléte”, Ő nézett rám az erdő minden leveléből sétáim alkalmával, és a felhőkből is, melyek fejem felett kergetőztek.

Kezdve a legkisebb dolgokon, nekem sosem okozott nehézséget Isten jelenlétének megérzése. Hiánya lett volna különös és fölfoghatatlan számomra.

*Úgy éreztem magamat Istenben,
mint madár a levegőben,
mint fa a tűzben,
mint gyermek anyja kebelén.*

Ez a legutóbbi kép él a legerősebben, legigazabban, mindig hatalmasabban bennem.

Komolyan gondolom, hogy a gyermekét hordó asszony öle példázhatja az egész világmindenséget, a láthatatlan láthatóságát, a jelet, amely arra utal, hogy Isten fiává fogadott.

Benne élek, lélegzem és örvendek örökös jelenlétének, akkor is, ha — fájdalom — még nem jött el annak az ideje, hogy isteni arcát úgy láthassam, mint a Biblia írja: „szemtől szembe” (1 Jn 3,2).

Megváltás és annak kiteljesedése, a Feltámadás által Isten az embert vont be az Ő áramkörébe: valamennyiünket hazavár, hogy részt kaphassunk abból az életből, melyet kezdettől fogva nekünk szánt s amelyet a bűn révén elveszítettünk.

A feltámadás annyit jelent: Isten nem akarja, hogy ez a mi világunk megszűnjék, visszatérjen a semmibe, melyből teremő akarata létbe hívta. Isten szereti ezt a mi szegény földünket a maga teljes anyagi valóságában, szereti az embert, mint testi-lelki egységet, mint anyagi és szellemi létezőt.

Krisztus feltámadásának örömnépe kitágítja a látóhatárunkat, megsejtet velünk valamit azokból a lélegzetelállító összefüggésekből, amelyek Isten, ember és a világmindenség között fennállnak. Emberi mivoltunkban semmisen olyan jelentéktelen, hogy ne álljon közvetlen vonatkozásban a Feltámadásban megnyíló szédítő perspektívákkal — a teljes élettel, mely már itt a földön megkezdődött. Feltámadásával Krisztus szélesre tárta az emberiség jövőjének kapuit. Tehetünk-e mást, minthogy tárjuk a kapukat Krisztus előtt, mert feltámadt, valóban feltámadt!

PROF. DR. MEHRLE TAMÁS OP.:

Megváltásunk napja

„EZT A NAPOT ISTEN ADTA, ÖRVENDEZZÜNK ÉS VIGADJUNK MA“

A 117. zsoltár e versével hívja fel az Egyház a híveket, hogy a húsvéti örömben részt vegyenek. Húsvét „az ünnepek ünnepe“, az Egyháznak a legrégebb és egyben legkiemelkedőbb ünnepe. Karácsony ünnepe népiesebb, de húsvét az igazi és teljes keresztény misztériumnak az ünnepe. Ha az Egyház a liturgiájában Jézus születését kiáradó örömmel is ünnepli, sohasem téveszti szem elől, hogy Isten azért küldte Fiát a földre, hogy halálával megváltson minket. Karácsonykor örülünk, hogy Isten a Fiát a megtestesülés misztériuma által a világra küldte, húsvétkor hálát adunk neki, hogy Jézus életáldozata által megváltott minket. Jézus halála és feltámadása egyetlen egy misztériumot képez: élete feláldozásával megváltott bennünket, feltámadása pedig bizonyítja, hogy Isten elfogadta ezt az áldozatot és megigazulást ad a benne hívőknek: „Krisztus vétkeinkért halált szenvedett és megigazulásunkért feltámadt“ — mondja Szt. Pál (Rom 4,25).

A MEGVÁLTÁS MISZTÉRIUMA

Tudjuk, hogy a zsidók evilági, mondjuk politikai jellegű messiást vártak. Az angyal Józsefhez intézett szavaiban igazította e téves felfogást: „József, Dávid fia, ne félj attól, hogy feleségül vedd Máriát, hiszen a Szentlélektől van áldott állapotban. Fiat fog szülni, akit te Jézusnak nevezel, mert ő szabadítja meg népét bűneitől“ (Mt 1,21). A Messiás ezek szerint nem evilági, nem politikai szabadító, hanem lelki értelemben vett megváltó lesz: bűneitől szabadítja meg övét. Azonban a megváltásnak, a megszabadításnak a mikéntje a szavakban még nincsen kifejezve. Az apostolok maguk is csak nehezen tudták elfogadni, hogy Jézus majd a szenvedése és halála által váltja meg az embereket. Amikor mesterük ismételtelen közel halálára utalt, megütköznek szavain, a megváltó halála nem illett bele az akkori zsidó messiásvárás kategóriáiba. „Ettől kezdve — olvassuk Máté evangéliumában — Jézus többször felhívta tanítványait figyelmeztetve arra, hogy Jeruzsálemben kell mennie, sokat kell szenvednie a vénektől, főpapoktól és írástudóktól, megölik, de harmadnapon föltámad. Péter ekkor félrevonta és ezekkel a szavakkal tett neki szemrehányást: „Ments Isten, Uram! Ilyesmi nem történhet veled“ (Mt 16, 21—22). Szeretete mondatja vele e szavakat, Jézus mégis keményen megrovója: „Takarodj előlem, sátán! Terhemre vagy, mert emberi módon és nem Isten tervei szerint gondolkodol“ (Mt 16, 23). Ennek ellenére az apostolok nem értették meg Jézust, továbbra is evilági országról álmodoztak és arról vitatkoztak, hogy ki lesz köztük az első a Messias országában. Nagyon jellemző volt erre vonatkozóan Jézus színeváltozásának a története is. Jézus felvezet három apostolt, köztük Pétert is egy magas hegyre és ott színében elváltozik előttük, Mózes és Illés megjelennek és Jézus jövődőlő szenvedéseiről beszélgetnek. Péter először lelkendezve sátrakat akar építeni, azaz a jelen boldog pillanatot maradandóvá tenni. Amikor azonban egy felhő elborítja őket és a felhőből az Atya szótát hallják, a tanítványok nagyon megijednek és arcra borulnak. A látomás megszűnik, Jézus megnyugtató tanítványait s meghagyja nekik, hogy arról, amit láttak, ne beszéljenek míg fel nem támad. A hegyről lejövet az apos-

tolok „egymás közt azon tanakodtak, hogy mit jelent az: halottaiból feltámad“ (Mk 9,10). Nem értették meg mit jelent a feltámadás, mert nem akarták tudomásul venni, hogy Jézusnak meg kell halnia. A színeváltozás a feltámadás dicsőségének mintegy előlegezése volt s ha az apostolok akkor nem is értették meg a látomás igazi jelentőségét, később majd eszükbe jutnak Jézus szavai és a tőle való elválás nehéz pillanataiban lelki vigaszul szolgálhatnak nekik.

A MEGVÁLTÁS MISZTÉRIUMÁNAK AZ ELHALLGATÁSA A MAI TEOLÓGIÁBAN

Újabban a katolikus teológusok sorában egyesek a megváltás misztériumát háttérbe szorítják. Nemcsak a „felszabadulás“ teológusai emelik ki túlságosan az Egyház földi küldetését a lelki felszabadulás kárára, hanem általában az a tendencia mutatkozik, hogy a megváltást magát is elhanyagolják. Ez bizonyos visszaesést jelent a zsidók evilági messiásvárásába. Ennek az elhanyagolásnak az igazi alapja azonban az, hogy a túlzott antropocentrizmus miatt, a bűnnek a teológiai értelme elhomályosult. Ha a bűnben már nem Isten megbánását látjuk, hanem csak a fejlődésnek egy szükségképpen velejáróját (Teilhard de Chardin játszik ezzel a gondolattal), vagy ha már csak azt minősítjük bűnnek, amivel embertársainknak kárt okozunk, akkor valóban nem érthető, miért kellett volna az Istenfiának megtestesülnie, szenvednie, meghalnia és feltámadnia. Nem mintha a megváltás szükségességét racionálisan, azaz észrvekkel be lehetne bizonyítani, azonban ha a bűnben Isten megbánását látjuk, akkor könnyebben értjük meg, hogy a bűntől való megváltásnak az ára is nagy volt: Isten — mondja Szt. Pál — „tulajdon Fiát sem kímélte, hanem odaadta mindnyájunkért“ (Rom 8,32). Ez az „ár“ nem a szenvedés önmagában volt — mintha Isten Jézus szenvedésében örömet lelne volna — hanem szeretete, mely arra indította, hogy Isten iránti engedelmességéből s az emberiség érdekében szabadon vállalja a halált.

A FELTÁMADÁS SZÜKSÉGESSÉGE

Ha Jézus halálával váltott meg bennünket, akkor megértjük azt is, miért kellett feltámadnia. Ha ugyanis nem támadt volna fel, akkor az apostolok és tanítványok eleve nem tudtak volna hinnie megváltói művében, ígéreteiben, halálát végleges vereségnek kellett volna tartaniok. Ezt világosan fejezi ki az emmauszi tanítványoknak panasza Jézus halála után: „Főpapjaink és előjáróink halálra ítélték és keresztre feszítették. Mi viszont azt reméltük, hogy ő fogja megváltani Izraelt“ (Lk 24,20-21). Csak a feltámadt Jézussal való találkozás, a vele való beszélgetés, testének látása, tapintása győzte meg őket arról, hogy tanítása igaz volt, hogy halála nem volt vereség, hanem a szeretet győzelme, hogy nem evilági uralomra, hanem örök életre váltotta meg őket. Így érthető, hogy Jézus dicsőséges feltámadása az őskeresztény ígehirdetés központja volt. A legrégebb újszövetségi írás, Szt. Pálnak a tesszaloniakhoz írt levele erőteljesen kiemeli a halottaiból feltámasztott Krisztust (vö 1Tessz 1,10) az első korintusiakhoz írt levél pedig a föltámadás dicsőimnuszát zengi: „Ha

Krisztus nem támadt fel, semmit sem ér hitetek, mert még mindig bűneitekben vagytok... Ám Krisztus feltámadt halottaiból, mint a holtak zsengeje!“ (1 Kor 15, 17—20).

AZ IGAZI HÚSVÉTI ÖRÖM

Ezek alapján megértjük, mi a húsvéti örömmel sajátos jellege. Nem azért örülünk, mert Jézus élete és halála által példát adott, hogyan kell jellemes emberként élnünk, és igazságtalan üldözések közt viselkednünk. Erre Szokratész is példát adott. Annak örülünk, hogy Jézus a kereszten vállalt halála által megváltott a bűntől és megnyitotta számunkra a mennyország kapuját. Annak örülünk, hogy Isten Jézus feltámasztása

1985 húsvétja közeledik!

Az idei Húsvét egy sor igen szomorú és tragikus történelmi évfordulót idéz. Serédi Jusztinián bíboros, hercegprímás halálának negyven éves évfordulóját; az oroszok második bejövetelekor szakadt meg a szíve.

Apor Vilmos győri püspököt 1945 Nagyhétében a bevonuló oroszok sebesítettek meg halálosan. Sebőbe húsvéthétfőn behalt.

De vannak világtörténelmi áldozataink, akiket szintén nem szabad elfelejteni. Széchenyi István (1791—1865) a legnagyobb magyar, 125 évvel ezelőtt, — 1860 húsvét vasárnapján vetett véget nemes életének a Bécs melletti Döblingben.

Ki volt ez a Széchenyi István?! — Apja, Ferenc, a Nemzeti Múzeum megalapítója. Nagybátyja, gróf Festetics György, a keszthelyi Georgikon létesítője. — Nincs még egy magyar, aki úgy szerette „csúnycska“ hazáját és rövid 40 év alatt annyit tett érte, mint Széchenyi István, a legnagyobb magyar.

Figyeljük csak élettörténetét! 18 éves korában résztvesz Napóleon ellen a nemesi fölkelésben. Ennek sikertelenségén okulva, átlép a császári hadseregbe, katonatiszt lesz. Megéli mint katonatiszt Lipcsénél „a népek csatáját“. Fialtal kapitányként belekerül a bécsi kongresszus udvari báljainak könnyelmű világába. Ekkor még nem gondolt a reá váró óriási nemzeti feladatokra.

Kiszakítja magát a bécsi környezetből, utazik, hogy tanuljon és hazájának használjon. Beutazza Olaszországot, megismeri Párizst, Londont, a polgáriarsult és iparosodó nyugati világot. Megismerkedik a nagy nyugati írókkal, köztük Schillerrel, Byronnal, Jean Paullal, stb.

Hazatér. Látja az óriási különbséget Nyugat és a Haza közt és most életét ráteszi nemzete szolgálatára. Báró Wesselényi Miklóssal, az „árvízi hajóssal“ benső barátságot köt, ami döntő hatással volt életére. Egy nemes hölgy, Seiler Crescencia, iránti szerelme döntő fordulatot jelent életében a Hazája és az emberiség szolgálatára. Az 1825-i országgyűlésen Felsőbüki Nagy Pál beszédének hatására egész évi jövedelmét — 60,000 Forintot — ajánl fel a Magyar Tudományos Akadémia megalapítására. Ekkor kilép a hadseregből, tanul és olvas. Aztán ír. A magyar társadalom megszervezésére megalapítja a Nemzeti Kaszinót. Budapestet az ország fővárosává akarja fejleszteni. Három híres könyve: „Hitel“ 1830; „Világ“ 1831 és „Stádium“ 1833 felrzza a nemzetet, különösen az ifjúságot. A konzervatívok a „Taglalat“-

által igazolta tanítását és az általa tett ígéretetek teljesítéséért kezességet vállalt. Örülünk Jézus feltámadásának, mert ez számunkra az életnek a halál feletti győzelmét jelenti. Az emberiség történelmében és egyéni életünk történetében nem a halált, hanem az életet illeti meg az utolsó szó! Ez az élet, melyre Jézus feltámadt, s melyre mi is feltámadunk, nem földi életünk egyszerű meghoszszabbítása lesz, hanem új élet Istenben, örök élet. S ha a földön élve még nem is élvezhetjük megváltásunk minden gyümölcsét — csak útban vagyunk az örök haza felé (vö Zsid 11, 13—16) — Krisztus feltámadása és megdicsőülése záloga annak, hogy egykor mi is testünkben feltámadunk és a húsvéti megdicsőülés fényében részesedünk. „Ha bennetek van annak a Lelke, aki föltámasztotta Jézust halottaiból, ő, aki Krisztust halottaiból föltámasztotta, életre kelti a ti halandó testeteket is bennetek lakó Lelke által“ (Rom 8.11).

tal (Dessewffy József) felelték a „parasztlázító gróf“ írására. — Széchenyi a hasznos intézmények és alkotások egész sorozatával válaszol rá: Duna- és Tisza szabályozása; a gőzhajózás megindítása a Dunán; a Vaskapu. — Pestet és Budát összeköti a gyönyörű Lánchíddal. — Az ország lábzan él, rajong Széchenyiért. Széchenyi fél, mert előre érzi, hogy a fiatalabb nemzedék nem tudja kívárni a reformokat. A közjogi kérdések mindenáron való megoldása előbb-utóbb katasztrófába viszi az országot.

1841-ben a „Kelet Népé“-ben ezért támadja Kossuth Lajost, mert észrvek helyett érzelmekre alapozza a politikáját. Elfordul Kossuth Lajostól, pedig ő nevezte el Széchenyit a „legnagyobb magyar“-nak. A fiatalok, élükön Kossuth Lajossal, a liberális pártba tömörülve, elragadják az ország szekerét — Széchenyi egyedül marad.

Utolsó nagy írása, amellyel mérsékletre, a reális lehetőségek kihasználására figyelmeztet, a „Politikai programtörvények“ (1847) erre az utolsó kísérlet. 1848-ban a liberálisok kezébe kerül a politikai hatalom, megalakul az első felelős minisztérium, amelyben Széchenyi is vállal tárcát, hogy Kossuth szerepét ellensúlyozza. De a szabadságharc megindul, megállítani nem lehet, — Széchenyi magát okozza a fejleményekért és a várható következményekért, úgy hogy pár hónap alatt teljesen elveszti lelki egyensúlyát. Elborult elmével szálították be a döblingi elmeagyintézetbe, amelyet nem is hagyott el 1860-ban bekövetkezett haláláig.

Közben a döblingi magányban állapota erősen javult. Családtagjai és barátai kérésére újra írni kezdett. „Ein Blick“ címen megjelent németnyelvű Magyarország helyzetéről írt munkájáért, a bécsi rendőrség újra zaklatni kezdte, mire feldúlt lelki állapotában 1860 húsvét vasárnap agyonlőtte magát.

Gyulai Pál ezt írja Széchenyiről: „Csupa belső ellentmondás. Egy főúr, aki egész életén át nemesi előjogai ellen küzd. Íme egy hideg, számító ész, aki folyton a szív fölindulásai között él. Egy államférfi, aki egy párthoz sem tartozik, de minden párt az ő hatása alatt áll. Akit felváltva, majdnem egyszerre szeretnek és gyűlölnék, dicsőítenek és rágalmaznak s aki, bár nyomán zsendül fel az egész újabb politikai és társadalmi élet, pályája végén, balsejtelem és önvád kínjai között, magányosan és elhagyatva áll. — És végre egy író, aki anyanyelvét tör-

(Folytatás az 5. oldalon)

HARANGOZÓ
FERENC:

Villámfénynél

ELŐJÁTÉK A KIRAKATPERHEZ

Az utolsó roham a magyar alkotmányosság utolsó bástyája ellen 1948 őszén indult el. Országos arányokban indult el a hajsza Mindszenty József hercegprímás ellen. Ő maga így emlékszik vissza:

„Megsemmisítjük a Mindszentyzmust! Eltávolításától függ a magyar nép jóléte, az egyház és állam közötti béke... Kivezényelték ellenem a tanulóifjúságot, kirendelték az üzemekből a munkásságot. A kommunista ügynökök a „üntetőket“ a püspöki paloták elé vezették, követelve, hogy „a makacs és politikailag rövidlátó“ bíborosprímást segítsék ők eltávolítani az egyház éléről... Ágensek hadát küldték a hivatalokba... Községi, városi és megyei tanácsok feliratokban követelték a minisztertanácstól megbüntetésemet.

Az ország népéhez magam válaszoltam.

A fővárost kivéve, kimaradtak az önkormányzati választások. Tehát bármilyen határozatot hoznak, vármegyékben, városokban, községekben, annak jogalapja nincs.

Am nyugodtan nézem a mesterségesen felkorbácsolt hullámokat. Azon a helyen, ahol nem pártok, de az apostoli Szentszék bizalmából őrt állok, a tájékozó hullámok nem szokatlanok... Két elődöm a harctéren esett el, kettőt összes javaitól megfosztották. Vitéz Jánost fogságba vetették, Martinuzzi... orgyilkosok kezétől esett el, Pázmányt, a legnagyobbat, száműzték...

De állok Istenért, egyházért, hazáért, mert ezt a kötelességet rójjá rám a nagyvilágon legárvább népem történelmi szolgálata. Nemzetem szenvedése mellett a magam sorsa nem fontos.

Nem vádolom vádlóimat... Az csak nemzetem feltörő fájdalma... megrázó igazsága.

Aztán 1948. november 19-én reggel történt, hogy a szentmiséről hazaiyék-vő titkárát, dr. Zakar Andrászt, az utcáról rabolták el és egyenesen az Andrássy út 60-ba vitték. — Megkezdődött az előjáték.

Mindszentyt nagyon bántotta egy nyílt levél, amit „haladó katolikusok“-kal irattak alá. A két ismert kollaboránst: Szekfű Gyulát és Cavallier József „vatikáni követ“-et, valamint Kodály Zoltánt kényszerítették, hogy hozzák el a levelet. Szekfűre, aki egyéni érdekből, egyre balrább tolodott (moszkvai nagykövetté nevezték ki) az egész ország szomorú megvetéssel tekintett.

Kodály sarokba húzódott, Szekfű vette át a szót. — A kommunizmus nem ellensége többé az egyháznak. A Szovjetunióban megszűnt a vallásüldözés.

„Nem ismertem rá a régi Szekfűre“ jegyzi meg emlékirataiban Mindszenty... Pontosan tudjuk, hogy milyen kegyetlen eszközökkel rombolták le a Szovjetunióban Nyugat-Ukrajnában és közvetlen közelben, Kárpátalján, a görögkatolikus egyházat... Így Romzsa, ungvári püspököt, akit bérmaútján kocsiától elgázoltak a szovjet katonai autók. Amikor az ungvári kórházban magához kezdett jönni, eltávolították az ápolószemélyzetet és az új személyzet megmérgezte. — (Hira Sándor, ungvári személynáriumi rektor, vallomása Karagandában, számkivetésben, 86 éves korában.)

Mindszenty mindenre elkészült. Elhozatta édesanyját is Csehimindszentről. Intézkedett arról is, hogy bebörtön-

zése után milyen sorban kövessék egymást az általános helynöki tisztségben a főkáptalan tagjai. Határozott nyilatkozatot tett: „Nem mondok le érseki tisztemről és semmiféle vallomást nem fogok tenni. Ha ellenkezőleg cselekednék, az csak a kínzásoknak és egyéniségem erőszakos megtörésének volna a következménye.“ Úgy rendelkezett, hogy ez a nyilatkozata letartóztatása után adassék át a püspöki karnak s a főszékesegyházi káptalannak.

„1948. december 16-án börtönközeli légkörben tartottuk meg utolsó püspök-kari konferenciánkat“ — emlékszik Mindszenty. „Arra kértem a főpásztorokat, bebörtönözésem után se írjanak alá semmiféle megegyezést, amit az egyháza rákényszerítenének. Inkább mondjanak le az államsegélyről. Bízbanak a magyar népben, az nem fogja cserbenhagyni papjait. ... Az az egyház, amely nem független, az ateista államban csak rabszolgaszerepet tölthet be.“

A távozó főpásztorok autóit hazamenőben átkutatták, hogy a prímás nem próbál-e elmenekülni valamelyikben. — „Már fogoly vagyok“ — jegyzi meg szomorúan Mindszenty.

LETARTÓZTATÁS

1948. december 23-án du. fél 2 tájban rendőrök rohanják meg az érseki palotát. Budapestről jött egy autókaraván Décsi Gyula rendőralezredes vezetésével. Egyszerűen betörték az érseki palotába és hozzáláttak minden zúg átkutatásához. Az irodaigazgató kérte tőlük a felhatalmazást. Azt felelték: „Zakar titkár ügyével kapcsolatos a házkutatás.“ Zakar már több mint egy hónapja fogságban van.

A prímást az édesanyjával és három udvari papjával a kisebb ebédlőben őrizték a házkutatás alatt, mely öt órán át tartott. A kutatás eredménye, hogy a palota pincéjében egy fémtokban elrejtve megtalálták az „összeesküvés“ iratit. Azt is jelentették, hogy Zakar, a titkára, vezette őket nyomra, mert ő volt aki utasításomra elrejtette ezeket a „veszélyes“ papírokat. „Bűnjelként“ felmutatták a fémtokot.

„Magam számítottam házkutatásra. Még októberben utasítottam titkáromat, hogy semmisítsen meg minden olyan levelet, feljegyzést, amelyeknek szerzői letartóztatásom után ártatlanul rendőr-kézre kerülhetnek volna... Iratok elrejtésére sohasem adtam neki utasítást.

A házkutatás után az elém tett jegyzőkönyvet nem írtam alá; hivatkozva a bíborosok nemzetközi jogállására, tiltakoztam a házkutatás önkényes végrehajtása ellen. Ugyancsak két udvari papom, Bóka Imre számvető és Fábán János letartóztatása ellen.“

A vacsoránál Mátray Gyula irodaigazgató elbeszéli, hogy a rendőrök az Andrássy út 60-ból magukkal hozott Zakar András titkár vezette körül a házban. Közben ijesztően viselkedett. A szeme, az arca egészen más volt és különös rajta, hogy mindig nevetett. A rendőrtisztek bohóckodtak vele, — ő a „kedvencük“ — „jó sora van nálunk, hetenként kétszer husikát is kap“. Zakar csak nevetett velük. A folyosón pedig futni kezdett, amit azelőtt sohasem tett.

A prímás erről így ír Emlékirataiban: „Mégvállok szavamtól, töprengök az asztalnál, még többet az éjszaka magányában. Szegény titkárom, 35 éves, a legjobb férfikorban és erőben, aztán öt hét

alatt összetört... A kemény, határozott lélek egy hónap alatt roncs lett...“ De nincs megállás, nem szabad megtorpanni, menni kell tovább!

Elkészül a legvégsőkre. A legsilányabb reverendáját ölti föl és a legegyszerűbb gyűrűt és láncot viseli.

Magához vesz egy töviskoronás Krisztusképet, amit még novemberben küldött egy ismeretlen híve ezzel a felírással: „Devictus vincit — A legyőzött győz!“ A képet az Andrássy útra is magával vitte, a börtönökben is vele volt. Hogyan maradt meg, nem tudja... „A tárgyalás napjaiban is ott van velem és titokban rá-ránézek. Amikor a fegyházban misézni engedtek, ez az oltárképem. A háziőrizetben is ott áll az asztalon előttem. A szabadságharcosok jöttével is ezt veszem először magamhoz 1956-ban. Az amerikai követségen is ez előtt a Krisztus kép előtt misézem. Oda is a ruhám alatt, a keblemen őrizve, vittem magammal. Azóta is velem van, állandóan magamnál hordom. A felirat fele: a legyőzetés, rajtam és életemen beteljesedett. De az állítvány: a vincit — győz — Isten kezében van...“

(Ez a Krisztuskép ott volt a bécsi Irgalmasok kórházában is a halottaságya mellett. Azóta ott van a Mindszenty múzeumban, Máriacellben, a halotti maszk mellett, a térdeplő fölött.)

Eljött a karácsony ebben az idegfelesztő várakozásban. Mindszenty írja emlékezéseiben: „Az éjféli szentmisém talán még szomorúbb, mint volt az 1944 évi sopronkőhidai fegyházban. Édesanyám is jelen van s fáj bennem a gondolat, milyen gyötrelmekkel hagyom itt szegényt, mi lesz vele? Hogyan tudja elviselni fia meghurcolását... kivégzését?

December 26-án, Szent István napján sétált a kertben utoljára Mindszenty. Vele volt az irodaigazgatója és állandóan nyomon követte őket a ház őrzője, egy fiatal farkaskutya. Visszatérve a házba, tovább követte őket, amit azelőtt sohasem tett meg, föl egészen az 1. emeletre. S amikor a prímás szobája elé értek, a kutya hátsó lábaira állt, hogy gazdája vállára tehesse két első lábát. Aztán fejét is odahajtotta. Mindszenty megjegyezte: „Megérezte talán, hogy ez volt itt Esztergomban az én utolsó sétám.“

Szent István első vértanú ünnepén este Décsi rendőralezredes vezetésével érkezik meg a nagyszámú rendőrség. Megfordítják a gépkocsikat, nagy zajjal betörnek a házba és jönnek fel az első emeletre Mindszenty lakosztálya felé. — Este fél 9 van. A prímás vacsora óta az imaszámolyra omolva imádkozik. Hirtelen kinyílik az ajtó s azon Décsi lép be: „Azért jöttünk, hogy letartóztatassuk önt!“ Ugyanekkor vagy tíz rendőr nyomul Décsi után, minden oldalról körülveszik a prímást. Amikor a letartóztatási végzést kéri tőlük, odavetik: nekik ilyenre nincs szükségük. Décsi fölényesen még hozzáveti: „Hazaárulókat, kémeket, valutaüzéreket az éber demokratikus rendőrség akkor is kézrekeríti, ha valaki bíborosi talárban van.“ Felszólítja Mindszentyt, induljon velük.

Nem ellenkezik. Az egész palota nyüzsgő a rendőroktól. Vagy 80 rendőr áll sorfalat.

„Édesanyám a nagy zajra kilépett a vendégszobából. Mikor meglátott, felsikoltott. Visszaindulok, hogy elbúcsúzzam tőle. A rendőrök nem akarnak engedni. Most azoban kitépem magam a

rendőrgyűrűből, visszamegyek édesanyámhoz. Ő a nyakamba borul.

„Hová visznek, édes fiam? Én is veled megyek!“

Csitítom: „Nem lehet!“ Megcsókolom, kezét, arcát. Felzokog. Aztán el-tuszkolnak mellőle és már sodornak is magukkal. Hatalmas, lefüggönyözött autóba ültettek. Jobbomon Décsi alezredes, baloldalt egy őrnagy. A kocsivezető mellett és velem szemben is egy géppisztolyos rendőr ül. Így visznek el éjjel érseki székvárosomból Budapest felé. Próbálok imádkozni, elmondani a rózsafüzért, de nem tudok kikapcsolódni. Úgy érzem, hogy a sötétség hatalmas vesz körül.

Papjaimhoz intézett búcsúszavaim is eszembejutottak: „Mindig és mindenütt csak az történik velünk, amit az Úr enged.“

ANDRÁSSY ÚT 60

A rendőrautók hosszú sora az Andrássy út 60 előtt állt meg. Két sűrű rendőrkordon közt vitték be Mindszentyt a hirhedt épületbe, amelyet a Gestapo magyar tanítványai alakítottak át kínvallatások kegyetlen színterévé. A járőkelők messze elkerülték és elfordították a fejüket. Olyan félelmetesen megnőtt a lefoglaltak száma, hogy a szomszéd épületeket egyiket a másik után a hirhedt intézményhez kellett csatolni.

„Megannyi sóhajok hídja vezet egyik épületből a másikba. Ezekon úgy szállítják a szegény rabokat a tömlöcök mélyébe, mint annak idején a törökök viték az elhurcolt magyarokat az északi hídon át az isztambuli Héttoronyba“ — írja Mindszenty.

Az Andrássy út 60 élén Péter Gábor altábornagy áll, a terrorszervezet legfőbb vezetője és irányítója. Őt így jellemzi Mindszenty: „Péter Gábort eddig nem ismertem. Most többször is lesz alkalmam találkozni vele. Gnómszerű alakjáról ismeretes. Fiatalon szabóságot tanult. Tudott halkhangú, jó társalgó lenni. Tudta színlelni a jóhiszeműséget és arra is képes volt, hogy emberséges embernek mutatkozzék. Megindultan emlegette előttem szegény édesanyját, akinek ő még síheder korában szeretettel hasogatta a keveske fát, hogy tüzet tudjon gerjeszteni a hideg lakásban.“

De ez csak álarc volt. Amikor a Kisgazdapárti képviselők mentelmi jogát a képviselőház megszüntette, vércse módjára csapott le rájuk már az Országház kapujában és sajátkezüleg verte őket vasra.

Hivatala az Andrássy út 60-ban gyötört emberek jalkiáltásait és halálhörögését verte vissza. Parancsára vallatták gumibottal a vádlottakat, ágyékon, veséiken ütelve őket, szegret vagy tűt verve körmük alá. Cigarettaival égették le szemöldöküket, kábítószerekkel tették idegencsökká őket, éjszakákon nem engedték aludni őket, míg végre összetörte úgy vallottak, mint azt a politikai rendőrség előírta nekik.

(Folytatás a köv. számban)

ZARÁNDOKLAT MÁRIACELLBE

Mindszenty bíboros halálának 10. évfordulóját Máriacellben ünnepeljük. Május 15-én este főpapi szentmise az oszt-rák püspökök részvételével, 16-án d.e. 10 órakor főpapi szentmise (dr. Irányi László) és 14 órakor ünnepi műsor. Tanácsos, hogy az egyes csoportok kellő időben szobát foglaljanak híveik számára. A máriacelli magyar lelkész P. Bourdeaux Ottó, Priorat, A-8630 Mariazell, szívesen közvetít.

KÖZI HORVÁTH JÓZSEF:

XI. Ince pápa és a felszabadító háborúk

III.

KETTŐS GYŐZELEM 1685-BEN

A keresztény sereg, amely a felszabadító háború harmadik hadjáratában bevetésre került, 65,000 főből állott. Belőle 6,000 volt a magyar. A hadjárat elsődleges célja a Komáromtól északra, a Nyitra folyó jobb partján, mocsaras vidéken álló, hatszögletű, hat bástyájú, három lábnyi vizesárokkaal körülvett Érsekújvár volt. A vár nevét onnan kapta, hogy építését a török elől Esztergomból Nagyszombatba menekült Várdai Pál érsek kezdte meg 1546-ban a Felvidék nyugati részébe vezető út védelmére. Újvár, a török kézen lévő Esztergom ellenérődje, 117 éven át dacolt a törökkel. Csak 1663-ban tudta elfoglalni Köprili Ahmed nagyvezér.

A visszafoglalásra indult keresztény sereg ostroma vontatottan kezdődött. Csak amikor a fiatal Max Emánuel választófejedelem bajor ezredeivel megérkezett, gyorsultak fel az események. „Amióta ő itt van, — írta a táborban tartózkodó Marco D'Aviano atya — egy nap több történik, mint azelőtt egy hét alatt...“

A keresztény támadásra Ibrahim Sejtán pasa, Buda előző évi védője, most már mint a magyarországi török megszálló erők főparancsnoka, ellentámadással válaszolt. Budáról nagy sereg élén kiindulva elfoglalta Visegrádot és néhány nap múltán megkezdte Esztergom ostromát, amelyet 2,300 német és 300 magyar katona védett. Lotharingiai Károly fővezér — a török szándékáról értesülve — kettéosztotta a seregét. Egyik felét, a kisebbiket, Érsekújvár falai alatt hagyta, a nagyobbik felével pedig átkelt a Dunán, hogy segítséget vigyen a szorongatott helyzetbe került Esztergomnak.

Az ellenfél közeledtének a hírére Ibrahim Sejtán pasa abbahagyta Esztergom ostromát és egész erejével a keresztény had elé indult. Az ütközet Tát község határában zajlott le és fényes keresztény győzelemmel végződött. A megfutamodott ellenség üldözésében különösen kitűntek magukat a magyar könnyűlovások, a huszárok. Az ütközetet követő harmadik napon, 1685. augusztus 19-én Érsekújvár parancsnoka, Ördög Ibrahim is kapitulált.

Néhány nappal a kettős győzelem után Lotharingiai Károly fővezér béketárgyalásra szóló ajánlatot kapott a vesztes Ibrahim Sejtán pasától. Hasonló tartalmú levelet írt Abdurrahman Avdi, budai pasa, Bádeni Herman örgrófnak, a császári haditanács elnökének. A török ajánlatok meglehetősen heves vitát váltottak ki a bécsi udvarban. Mint két évvel előbb, Bécs felmentése után, most is két párt alakult ki. A békepárt, amely Bádeni Herman köré csoportosult, a békeajánlat elfogadása mellett kardoskodott, a háborús párt, élén Károly herceg fővezérrel, a felszabadító háborúnak a végső és döntő győzelemig való folytatását tanácsolta. A két párt között ingadozott Lipót császár, aki mindig annak adott igazat, akivel utoljára beszélt.

A vitát Buonvisi pápai követ erélyes fellépése dön-

tötte el, aki az uralkodóval megértette, hogy a háborút feltétlenül folytatni kell, mert a török kiűzése sikerének a lehetősége nagyon kedvező. A nuncius gondolatmenete a következő volt: A török már nem az a félelmetes erő, ami még néhány évtizeddel előbb is volt. A sokfajú és soknyelvű gyarmatbirodalomban a bomlás jelei mutatkoznak. A központi kormányoknak nincs tekintélye. Az adók nem folynak be. A janicsárok lázadnak, mert rendszertelenül kapják a zsoldot. A levélíró pasáknak adandó válasza pedig az volt a véleménye, hogy a császár csak a szultánnal tárgyalhat, de azzal is csak akkor, ha komoly területi engedményekre is hajlandóságot mutat. A találkozás végén a nuncius biztosította a császárt, hogy a pápa a jövőben is hozzá fog járulni a felszabadítási háború hadművelési költségeinek a fedezéséhez.

A török békeajánlat visszautasításán kívül a pápai diplomácia még azt az eredményt is elérte, hogy az egymással hosszú idő óta fegyveresen szembenálló Lengyelország és Oroszország is kibékült egymással. Oroszország cárja arra is ígéretet tett, hogy bizonyos idő múltán csatlakozik a Szent Ligához. Ezen a sikeren a pápa annyira föllelkesedett, hogy a perzsa császárt is felszólította az ozmán birodalom megtámadására. Levelére azonban nem kapott választ.

Akár mennyire hihetetlenül hangzik is, megfelel az igazságnak, hogy 1685-ben maga a török is hozzájárult a felszabadító háború sikeres folytatásához. Még pedig azért, hogy cserbenhagyta a Felvidék keleti felét birtokában tartó kurucvezért, a szultán által magyar királlyá kinevezett Thököly Imrét. A cserbenhagyás előzménye az volt, hogy a kettős török vereség után a császári csapatok sorban elfoglalták Thököly várát és városait. Mivel a kurucok gyöngye ellenállást mutattak, a váradi pasa arra gyanakodott, hogy a magyar szövetséges ki szeretne békülni Lipót királlyal. Ennek a gyanúnak az alapján a magához ebédre meghívott Thökölyt vasraverve a belgrádi török főhadiszállásra küldte. A töröknek ezt a gyalázatos viselkedését látva, a kurucok tömegesen tértek vissza Lipót király hűségére és kérték felvételüket a felszabadító hadseregbe. Thökölyt ugyan a törökök — tévedésüket belátva — hamarosan szabadon engedték, egykor hívei azonban — kevés kivételtől eltekintve — nem tértek hozzá vissza. A jobb sorsra érdemes magyar főúr, Munkács vára hős védőjének, Zrinyi Ilonának a férje, II. Rákóczi Ferencnek mostohaapja, mint egyszerű lovas főtiszt szolgált a török hadseregben. 1690-ben úgy látszott, hogy újra szerepet kap a magyar politikai életben. A török ugyanis a meghalt Apafi Mihály utódként őt nevezte ki Erdély fejedelmévé. A zernyesti csatában török segítséggel meg is verte a császári és erdélyi csapatokat. Heissler tábornokot is foglyul ejtette. Az ellene felvonuló Bádeni Lajos örgróf azonban nagyobb erejével az ország elhagyására kényszerítette. Ettől kezdve a Munkács eleste után császári fogságba került, de Heissler tábornokkal kicserélt és hozzá csatlakozó feleségével, Zrinyi Ilonával együtt törökországi száműze-

tésben élt. Onnan írta XIV. Lajos francia királynak, hogy „az ottomán pokolban nyomorultan és siralmasan élek.“

A felszabadító háború szolgálatába lépett kurucok dícséretesen megállták helyüket. Az ő közreműködésükkel sikerült megtisztítani a töröktől Heves, Törökszentmiklós, Szolnok, Szentjób, Arad, Eger és Szeged vidékét. Ennél még nagyobb eredményeket is elérhettek volna, ha a császári hadvezetőség nagyobb bizalommal viseltetett volna irántuk.

Buonvisi gyakran megvédte őket az idegen tábornokok gyanúsítgatásaival szemben. A hálás hazafiak, akiknek a javarésze kálvinista vallású volt, különösen meghatódtak, amikor a nuncius egyik vezérüket, Petneházy Dávid ezredest, aki Tiszántúlnak a töröktől való megtisztításában nagy érdemeket szerzett, értékes aranylánccal ajándékozta meg. Az ajándék átadása után poharat koccintottak és áldomást ittak a pápa egészségére.

XI. Ince, illetőleg rajta keresztül a katolikus egyház, 1685-ben is nagyobb összegekkel támogatta hazánk felszabadításának az ügyét. Érsekújvár visszafoglalására 150,000 forintot adott. Kórházi célokra külön 10,000 forintot és nagymennyiségű orvosságot küldött. A külön fronton harcoló, de a közös célt szolgáló Sobieski János lengyel király 75,000 tallért kapott tőle. Elrendelte, hogy az osztrák örökös tartományok szerzetesrendjei mindazon ingatlanok harmadrészét, amelyeket az utolsó hatvan évben szereztek, kötelesek a felszabadító háború céljaira fordítani. A nyugati püspököket és papokat is adakozásra szólította fel. A felszólítás nem maradt eredmény nélkül. Így — például — a salzburgi érsek 75,000 forint készpénzt és 25,000 forint értékű puskaport, a brixeni püspök 16,000 forintot, a trienti papság pedig 200,000 forintot ajánlott fel. Egyedül a gazdag spanyol püspökök bizonyultak fukaroknak, akik csak évi jövedelmük 1/16-od részéről voltak hajlandók lemondani.

A legnagyobb összeget adó főpap magyar volt, Szelepcsényi György esztergomi érsek személyében. Az ő adományának azonban megvolt az a szépséghibája, hogy nem önkéntesen, hanem külső behatás következtében, a halála után adta. A jól gazdálkodó és takarékos érsek egész vagyonát templomokra, iskolákra és papnevelésre hagyta. XI. Ince pápa azonban megváltoztatta a végrendeletét és megengedte, hogy a gazdag hagyatékat teljes egészében a felszabadító háború kiadásainak a fedezésére fordíthassák. A döntés ellen méltatlankodó egyházi köröknek Buonvisi azt a csípős választ adta, hogy a királyi Magyarország területén máris több a kollégium, mint a vármegye és több a papnövendék, mint a katona.

Minden tiszteletet és elismerést megérdemel Szelepcsényi utóda, Szécsényi György, aki több esztergomi katonai szolgálat után, 31 éves korában lépett a papi pályára. A felszabadító háború célját azonban mint püspök és mint prímás is változatlan lelkesedéssel és páratlan áldozatossággal szolgálta. Mint veszprémi püspök bandériuma élén részt vett Zrinyi Miklós hadjárataiban, mint esztergomi érsek sokszázezer forintot adott a hadikiadások fedezésére, hadikórházak építésére és hadirokkantak elhelyezésének a biztosítására. 103 éves korában halt meg. Végrendeletében minden ingó és ingatlan vagyonát Magyarország várrendszerének a kiépítésére hagyományozta.

(Folytatása következik)

Az Egyház életéből

A PÁPA LÁTOGATÁSA BELGIUMBAN

Liège-be érkezik május 19-én, 17.30 órakor, a Place St. Lambert-ra, ahol beszédet mond. Onnét 18.30-kor megy a Coronmeuse-i kiállítási palotába, ahol szintén beszédet mond. — Banneuxbe május 21-én 14.45-kor érkezik, de gyűlékezés délelőtt a nagy térségen. — Reméljük, jó helyet kapunk és magyar csoportunk népi öltözékben 1–2 énekkel is bekapcsolódhatik.

MIÉRT MEGY A SZENTATYA HOLLANDIÁBA?

A pápa májusban súlyos pasztorális okokból meglátogatja Hollandiát.

Február végén Hollandiában egy pápalátogatás ellen-bizottság alakult, amely nyílt levélben követelte a hollandi püspöki kartól, hogy van Simonis utrecht

érsek teljes befolyását érvényesítse olyan irányban, hogy a pápa mondjon le a látogatásról, mert lehetetlen, hogy a pápa mint „abszolút uralkodója“ a római katolikus egyháznak, bárhol is megjelenjen.

Előzménye a dolognak múlt év október, amikor 28 főiskolai tanár a pápa látogatásával kapcsolatban „igazi dialógust“ követelt a „kritikus hangok“ számára. Mint főelőadó a teológia tanára, Schillebeexc professzor szerepel.

Simonis érsek megnyugtatta a hullámzó kedélyeket arról, hogy a pápa először is jól ismeri a holland helyzetet, ismeri az erős ellentéteket, de nem szeretné, ha dramatizálnák ezeket az ellentéteket. A pápa mindenkihez mint lelkipásztor jön el, nem mint „uralkodó“ vagy „tanító“, hanem mint zarándok, aki tudja, hogy Hollandiában is imádkozó, befelé néző

katolikus tömegek vannak, akik első sorban várják őt.

CSENZSTOCHOVA — LOURDES

Tavaly Csensztochovában a lengyel búcsújáráhelyen, 5 millió zarándok járt. 2,7 millió szentáldozás és 41,500 szentmisét celebráltak.

A Lourdes-i zarándokhelyet 1984-ben 4,210.000 zarándok kereste fel.

GROMIKO A SZENTATYÁNÁL

Andrej Gromikó szovjet külügyminisztert és első elnökhelyettest, II. János Pál pápa febr. 27-én fogadta. Két órát töltött a pápánál, Casaroli bíboros államtitkár és Sylvestrini érsek társaságában.

Érdekes, hogy VI. Pál pápa őt alkalommal találkozott Gromikóval: 1965-ben New Yorkban; 1966, 1970, 1973 és 74-ben pedig a Vatikánban. — Kinek volt

nagyobb érdeke? — Az az érzésünk, hogy az Egyház húzta a rövidebbet ebből a „barátságból“. Gromikó a kategórikus „Nyet“-jével volt a kerékkötője egy emberöltő óta minden változásnak, haladásnak a szovjetrendszerben.

AZ ANGLIKÁN EGYHÁZ DÖNTÉSE

A katolikus és anglikán egyház egyesülése esetén az anglikánok elismernék a pápát az egyház fejének.

Az anglikán egyház februári Londonban tartott szinódusának ez a határozata. — Ez a döntés történelmi jelentőségű. A két egyház VIII. Henrik idejében a XVI. században vált szét. — Az angol szinódus a két egyház közötti megbeszélések eredményeit elegendő alapnak tekintti a párbeszéd továbbfolytatására.

KÉRJÜK OLVASÓINKAT, HOGY ELŐFIZETÉSÜKET RENDEZZÉK!

Mi volt az EMSzO?

A KATOLIKUS MUNKÁSVÉDELEM TÖRTÉNETÉHEZ

Most van 50 éve, hogy egy máig vitatott, úttörő pápai körlevél hatása alatt Magyarországon új katolikus munkásszervezetet alakítottak. Melyik enciklikáról van szó? XI. Pius pápa adta ki 1931-ben „Quadragesimo anno” címmel a munkások jogainak védelmére és egy igazságosabb társadalmi rendszer előmozdítása végett. A megcsontosodott kapitalizmus és a csődöt mondott kommunizmus helyett olyan „harmadik utat” ajánlott, amelyen munkavállalók, munkaadók, szabadfoglalkozásúak külön-külön, de egyenrangú együttműködéssel jól elérhetik az anyagi fellendülést és a társadalmi békét.

Kik hívták életre? Budapesten *Mészáros János* érseki helynök és *Zibolen Endre* gimnázium-igazgató, a budapesti „Katolikus Akció” vezetői 1935-ben a Krisztus-Király egyházközség kultúrtermében előadássorozatot rendeztek, hogy ismertessék az enciklika részleteit. Ezen merült fel *Robály János* keresztény szakszervezeti titkár, *Stieglmayer László* könyvkötő és *Bihari Ferenc* ny. gimnáziumi tanár indítványa egy friss, politikamentes munkásszervezkedés indítására. Határozat született, hogy az egyházközségek kultúrházaiban keressenek otthont a létesülni akaró csoportok, s innen kapta a szerény „Egyházközségi Munkásszakosztály”, hangzatos rövidítésben „EMSzO” elnevezést.

Az egyes csoportok hetenkint gyűlést tartottak, amelyen szociális, gazdasági és művelődési témákkal foglalkoztak vagy folyó szervezeti kérdéseket tárgyaltak. — Vezetőségük élén munkáselnök állt, az egyházzal való kapcsolat tartását egy ún. tanácsadó végezte, aki rendszerint lelkész volt. Fontos tisztségnek számított a „szociális titkár”, aki az alkalmi érdekvédelemmel és önszorgalommal törődött, mint pl. munkaalkalom, olcsó beszerzési akciók (ruházat, tüzelő, stb.) vagy pénzsegélyek szervezése. Családi estek, matiné és műkedvelő előadások sem hiányoztak a közösségi életből. Az egész működés tegegyében azonban a munkások *szellemi felkészülése* állt, hogy képesek legyenek a reájuk váró „egyenrangú” szerep vállalására.

ELSŐ KIÁLLÁS — ÁTFOGÓ PROGRAM

Mindjárt az első évben 10—12 körzetben alakultak csoportok és sok helyen megindult a szervezkedés. A mozgalom irányítására központot létesítettek. Ez hívta össze rendszeresen az elnökök értekezletét, különböző „agitátor”, szervező- és egyéb tanfolyamokat rendezett, szükség esetén előadót vagy anyagot küldött a gyűlésekre, új helyi szervezetek alakításánál segédkezett, majd hamarosan létrehozta az EMSzO sajtóját. Eleinte havonként jelent meg KATOLIKUS MUNKÁS címmel, később hetilappá alakult ÚJ REND cím alatt. Sajátos kezdeményezésnek számított a munkás-lelkigyakorlatok megszervezése, amelyek iránt is komoly érdeklődés nyílvánult meg.

1936/37 fordulójától sok személyi változást hozott az EMSzO-Központ sorompóba állása. Első központi titkárnak *Vida Istvánt* hívták, majd *Varga László* jezsuita páter, aki mindvégig szellemi vezérnek számított, ha tisztséget nem is viselt. *Bihari Ferencet*, az első központi vezető *Freesz József* rókusai lelkész váltotta fel. Eközben az 50—200 tagot számláló helyi csoportok már közel 50 egyházközség keretében megalakultak és egy-egy rendezvényükön taglétszámuk sokszorosát kitevő hallgatóságot vonzottak. Az „eszme” futótűzként terjedt, egyre több hivatásos munkatársat kellett bekapcsolni. Közülük csupán a legismertebb, a korán elhunyt *Englis István* nevére emlékezhetünk. — 1938-ban, a budapesti Eucharisztikus Kongresszus évében került sor a mozgalom első nyilvános bemutatkozására a főváros legnagyobb gyűléscsarnokában, a Tatterzálban.

A harmincezer résztvevő jelenlétében *Varga páter* ismertette a MAGYAR CÉL cím alatt összefoglalt átfogó programot, amely akkor négyoldalas röpiratban — egy évvel később könyvalakban is — megjelent.

NAGY CÉLOK — KOMOLY ERŐFESZÍTÉSEK

Milyen pontokat tartalmazott a kiáltványyszerű program? Néhányat ragadunk ki közülük: a független ország, az államreform, a szabadság és tekintély összhangja, a szociális népállam, a család és az anyaság védelme, az igazi keresztény nevelőmunka teljes szabadsága, végül a népek békéje a Kárpátmedencében, kölcsönös megbecsülés alapján. Külön említést érdemel, hogy a telepítés és a földreform se hiányzik a programból, sőt azt is hozzáfűzi: az egyházi birtok sem lehet kivétel.

Ha meggondoljuk, ma — 47 év múltán — sem találhat senki e célkitűzésekben kivetni valót. A programot hamarosan magáévá tette a KALOT is, a parasztfiútság nagy mozgalma, amelyről többször esett már szó az ÉLETÜNK-ben is. A két mozgalom közötti kapcsolat ezáltal még szorosabbá vált. Hogy a nagy célokért még többet tehessenek, az EMSzO és a KALOT vezetői 1939-ben közösen megalakítanak egy új keresztény szakszervezetet, a Magyar Dolgozó Országos Hivatásszervezetét. Újdonsága főképp abban áll, hogy nemcsak munkás-, hanem paraszt- és mezőgazdasági munkás, sőt értelmiségi tagozata is van. Ennek a részleteiről azonban majd más alkalommal szólnunk.

Az EMSzO tovább haladt a megkezdett úton. Majdnem minden fővárosi „templom tövében” megalakult a helyi egyesülés. Utána következett az ún. Nagy-Budapest: Újpesttől Csepelig és Csillaghegytől Nagytétényig tágult a kör, hogy azután országos viszonylatban is kiépüljön. *Csapodi Csaba* történész a negyvenes évek elején 150 helyi szervezetről számol be könyvében („Társadalmi kérdés és katolicizmus Magyarországon”). Többek között azt is említi, hogy a MAGYAR CÉL című programkiadvány 200,000 példányban terjedt el.

A 2. világháború éveit nem kedveztek a továbbfejlődésnek. Az egyháziak között sem akadt *Mészáros János* prelátushoz mérhető baráti pártfogó. Az EMSzO „lábhoz tett fegyverrel” várt a kedvező történelmi fordulatra, ami nem következett. 1944-ben központi helyiségeit lerohanta a Gestapo, s az ott talált öt munkatársat elhurcolta Dachaubá. Közülük kettő, *Szalay György* és *Tömör Magdolna*, soha nem tűnt fel többé. Akit nem tudott elérni a „náci-gépezet”, kénytelen volt bújkálni, míg a szovjet megszállás át nem vette a gyeplőt. Katolikus munkásszervezetre az új uraknak még kevésbé volt szükségük, mint elődeiknek. *Mindszenty* hercegprímás az EMSzO pótlására néhány „munkáslelkész” nevezett ki (francia minta

DR. BARANYI MÁRIA:

Az egri papság és a magyar szabadságharc

ADALÉKOK AZ EGRI KAT. PAPSÁG 1848/49-ES TEVÉKENYSÉGÉHEZ

Az 1848. év főpásztor nélkül köszöntött Egerre. Az érseki szék *Pyrker* halála óta (1847) betöltetlen volt. A pesti márc. 15-i események híre és a 12 pont márc. 16-án érkezett Egerbe, mire a város liberális ifjúsága és polgársága tömeggyűlést tartott. A nagy nemzeti ébredést *Tárkányi Béla* verssel köszöntötte:

Nemzetünk szent Istene; minden áldás kútfeje!

Szálljon hozzád honfi szívünk hála-éneke.

Add, hogy a legszebb virág a törvényes szabadság

Szép gyümölcsét lássa köztünk az egész világ...¹

Az egyszerű, népi ihletésű és verselésű költemény történeti érdekessége, hogy az egri főegyházban — 1848. márc. 25-én tartott, ünnepélyes szentmisén hangzott el — az *Ez nagy szentség valóban...* dallamára — azzal a homiliával együtt, amelyet a *Magyar haza és nemzet békés átalakulásának örömmünnepe* alkalmával az egri főegyházmegegye „aranyaszájú szónoka”, *Magyar Ferenc* a káptalan megbízásából készítette:²

„Keresztény Polgártársak, Lelkes Hazafiak és Honleányok!

Ha van érzés, mely a haladó embert a porból felemeli, s a menyeeiek boldogságában részelteti, olyan bizonyára azon örmérvés, mely az igaz hazafi keblét átrezgi, midőn nemzete fejlődését látja, hazája fölvirulását szemléli. Ily boldogító érzés rezgette át a mi kebleinket is e napokban, hallván azon nagyszerű eseményeket, melyek nemzetünknek új életet, hazánknak fölvirulást ígérnek.

Hazánk választottai megérték nemes hivatásukat, a haladás zászlóját kitűzték, felnyiták a sorompókat, melyek a nép millióit az alkotmány sáncaiból szabadok óta kizárták, felkarolták a népet, nagylelkűleg megosztván terheit, hogy e szent szövetség által erősbüljön a nemzet, szilárduljon a trón...“ A magyar désekben túlmutatva a nemesi elképzeléseken, a reformok megvalósulásának egyik biztosítékát a királyi hatalom, s minden hatalom korlátozásában látja, hogy azzal, ti. a hatalommal, a nemzet szabadságának elnyomására vissza ne élhessenek...“

A polgári átalakulást természetesen statikus keretek közé helyezi. A magyar nemzetállam stabilitása immanens keresztényiségen nyugszik, s végső soron e szintézisben tűnik fel minden dimenzió, ebben oldódik föl a társadalom valamennyi ellentmondása, hiszen a „királytól a koldusig, a birtokostól a polgárig — a társadalom valamennyi tagja Isten üzenetének közvetítője, felebarátjának szolgálja... a honszeretet az isteni szeretettel, a polgári erény a keresztény erénnyel... összeolvad...” — alapítja meg végül, miközben szokatlan példázatban summázza a cselekvő hazafi eszményképét, fölillantja a szenvedő Jézusarcot „aki tulajdon példájával tanítja bennünket arra, hogy a honszeretet minden mulandó javaink legszentebbike...”³

alapján) a budapesti munkásság lelkiigondozása céljából. Működésükre azonban nem kerülhetett sor, vezetőjük, az EMSzO-ból ismert *Freesz Atya* amúgyis 1948-ban — elég fiatalon — a más-világra távozott.

(—)

1848. jún. 25-én V. Ferdinánd egri érsekké nevezte ki *Lonovics Józsefet*. Az egyházmegye örömmel várta Széchenyi barátját, azonban *Lonovics* sohasem foglalhata el az egri érseki széket, így az egyházmegye és a káptalan ügyeit *Lévay Sándor* nagyprépost intézte ez időszakban. A nemzetőrség szervezésére és felfegyverzésére a káptalan 1200 p. Ft-t ajánlott fel⁴ akkor, amikor eltörölték az egyházi tizedet.

1848 őszétől az egri egyházmegye papságához intézett körlevelekben *Lévay Sándor* nagyprépost, miközben a haza iránti köteleességekre szólítja föl munkatársait, szemléletesen mutatja be az emberi jogok romjain emelt trónok és rendszerek szükségszerű bukását. Körlevelei közül történetileg különös figyelmet érdemel az 1848. dec., 16-i: „Ferdinánd császár a trónról lemondott, s birodalma minden népeit a hűség esküje alól felmentette... az országgyűlési határozat szerint haladék nélkül értesítsék híveiket: miképp jelenleg az országban legfőbb hatalom az országgyűlés és a honvédelmi bizottmány, melynek engedelmességgel tartozunk... Isten a bé-
(Folytatás a 6. oldalon)

1985 HÚSVÉTJA KÖZELEDIK!

(Folytatás a 2. oldalról)

delve beszél, minden európai nyelven jobban ír, mint magyarul, mégis a nemzeti műveltség bajnokaként lép föl, a bolyongó magyar írókat központba egyesíti, akadémiát alkotva számukra. Közéjük áll, magyarul ír, könyveivel elragadja a közösséget s egyszerre Magyarország legolvasottabb írójává emelkedik.”

Tóth Veremund OSB
*

Széchenyi István, „a legnagyobb magyar” a budai Krisztinavárosi templomban esküdött örök hűséget a polgári, nem főúri családból származó *Seylem Crescentiának*.

1936-ban, a házasság 100 éves évfordulóján, márványtáblát helyeztek el a templom falára, amelyen ez áll:

*Ezen templomban
Esküdött örök hűséget
gróf Széchenyi István,
a legnagyobb magyar, nejének,
Seylem Crescentiának
1836 február 4-én.*

1950-ben barbár kezek leverték a táblát, mert akkoriban nem Széchenyit illett a „legnagyobb magyar”-nak tartani.

A mostani táblát 1980-ban megint magyar hazafiak teheték vissza a régi helyére, ha nem is arany betűkkel, csak feketével. — De ott van!

Széchenyi naplójában ez áll erről a napról: „A nemesség morálisan és fizikailag beteg. A házasság szentségét, a családátya méltóságát, még hírből sem ismeri.” — Talán ezért mellőzte a „legnagyobb magyar” esküvőjén a főúri pompát.

Az este 7-kor tartott egyszerű esküvőről ez áll: „Kikocsiztam a Krisztina-kápolnába. Megvárom Crescencet. Végigmegyek vele az egész templomban, igen méltóságosan.”

„Korán reggel kimentünk a Krisztinavárosi plébánoshoz *Majchs Jakabhoz*, akivel bensőséges barátok voltak). Meggyóntunk és megáldoztunk Crescencel.” — Másnap bejegyzés: „Boldog, nagyon boldog vagyok. Boldogabb, miképpen lehetségesnek hittem.”

Cserkészélet

Segítsétek Bärnhof-ot megmenteni!

Kedves Cserkészbarátaink!

Olvastátok a segélykiáltást: Segítsétek Bärnhof-ot megmenteni! Mindenki ismeri a kastli magyar gimnázium közelében, szépséges erdők és erdei rétek közt fekvő öreg vadászházat a kis barokk kápolnával.

Valamikor ezek az erdők és a vadászház is a kastli kolostorvárhoz tartoztak. Később az erdők és a vadászház is az állam kezére került. — 25 évvel ezelőtt gondoltak először a kastli magyar gimnázium vezetői, dr. Ádám György prelátus az akkori igazgatóval, dr. Harangozó Ferencel, belevonva a tervbe jó Fábíán Karcsibát is, hogy a régi vadászházat a körülötte fekvő kb. 6000 m² fás, füves területtel együtt meg kellene szerezni a magyar ifjúság részére, ideális kiránduló- és üdülőhelynek.

Az oberpfalzi erdőigazgatóságtól megtudták, hogy a vadászház a környezetével együtt eladó, de csak ifjúság-pedagógiai célokra: ifjúsági üdülőhelynek, nyári otthonnak, stb.

Az ár nem is volt magas: DM 50,000, azzal a kötelezettséggel, hogy a szinte műemlékszámba menő épületet restaurálni kell. — A vétel a sürgős restaurálással együtt a kastli magyar gimnáziumnak kb. 110,000 DM-ba került.

A vadászház istállóját a gimnázium disznóhízlaldává építette át, a két internátus konyhamaradékainak a feleltetésére, amit kezdetben a nagyobb fiúk maguk szállítottak ki reggel és este a helyszínre. Így az iskolának évenként volt 80—100 drb 140—160 kg-os hízója, amit a két internátus saját szükségletére hetenként levágott.

A ház körül lucernást telepítettünk, ami a friss helyi fűvel együtt kiváló takarmány volt a növendékállatoknak. — Ebben az időben a Bärnhof-nak állandó felügyelője és gondozója is volt.

A vadászház ebédlőjét megnagyobbítottuk, konyháját modernizáltuk, lakószobákat átalakítottunk hálókká, külön leányok és fiúk számára; elláttuk központi fűtéssel, hideg-meleg vízzel a fürdőhelyiségek számára. Kb. 80 gyerek számára volt hely...

A nyaralóházat évközben is szívesen igénybevétték Kölley Gyurkabá cserkészei, de a nagyvakáción kívül igénybevétték az ambergi és környéki ifjúsági egyesületek, ministráncsoportok szellemi és lelki képzéssel összekötött üdülésre. Ezek természetesen fizetés ellenében.

A nyári nagyvakációban a kiscserkészek lett a ház. — Fábíán atya volt a kiscserkészek főgondozója és kiképzője. Segítségére voltak jó fiatal mamák, tanítónők mint cserkésztisztek. A mai 24 évesek, akik között igazi cserkészegyniség is vannak bőven, emlékeznek arra, hogy kislíúkorukban egy egész új világba vezetete be őket Karcsibá a napali foglalkoztatásoknál és a regényes szép esti tábortüzeknél, ahová szülőik, vendégek olyan szívesen és tömegesen szoktak megjelenni.

Pótolhatatlan kár, hogy Karcsibá már 1977 óta súlyos agyvérzése miatt ki-

esett a vezetők sorából. De így is minden évben megtelik a ház júliusban vidám kicsinyekkel. A nagycserkészek sokszor táboroznak a vadászház körüli erdőkben. Évközben is a cserkészeké a ház, ott raktározzák el a felszerelést és a kastli gimnázium cserkészcsoportja is szívesen ellátogat Bärnhofba egy-két napos „tanyázásra”.

Bärnhofnak már évtizedek óta nincs állandó gondviselője. A gimnázium egyéb súlyos gondok miatt is, nem tarthatja szemmel Bärnhofot, amely pedig a középső tanári házzal együtt a kastli magyar gimnáziumnak egyetlen németországi tulajdona, mert a várat és az internátusokat az iskolával együtt csak bérlő a magyar Iskolabizottság.

A ház nagyon megrökkant különösen a tetőzet, amelyen beszívárogo a téli víz. Az óriási pajta, amely csak egyszerűen és hiányosan van befödve, igen nagy veszélyben van. Hétvégeken, de különösen Pünkösöd hetében, szakértő öregcserkészek szokták rendbehozni a legszükségesebbet. De ez már nem elég. És ami különösen szomorú: a tél kezdete óta ismeretlen tettesek háromszor törtek be a házba és elvitték a hosszú évek alatt apránként vásárolt konyhafelszerelést, tábori szerszámokat. A szegény magyar cserkészeknek bizony pótolhatatlan kár.

Hogy a nyári kiscserkész-tanyázást meg tudjuk tartani, a Ti segítségetekre számítunk: akinek van felesleges vagy régebbi, használatból kivont jégszekerénye, mélyhűtője, elektromos főzőtűzhelye, baltája, fűrésze, gázlámpája, stb. és nélkülözhető evőeszközei, edény, kanál, kés, villa; ajánlja fel a mi számunkra, mert mindennek hasznát vesszük, a mi öreg Bärnhofunkban.

Kedves Cserkészbarátok! — Segítsétek Bärnhofot megmenteni! Mindenki gyűjthet erre a jó célra.

Cserkészszeretettel köszönt Benneteket!

Kölley Gyurkabá

Postacsekkontó számunk: Förderer der Ung. Pfadfinder, Konto-Nr. 1314 19-804 München

Fehérváry István:

Szovjetvilág Magyarországon

— Könyvismertetés —

1978 végén megjelent Fehérváry első könyve: „Börtönvilág Magyarországon” címmel. Ebben a kötetben próbálta a szerző beleszírtetni egyéni átélte tapasztalatait és a másoktól elbeszélte börtönélményeket 1945—1959 közötti időkből.

Fehérváry István már ekkor látta, hogy micsoda szétágazó, figyelmeztető anyagot próbált itt, a tárgynak és történelmi felelősségnek tudatában, olvasói elé tárni, akiknek nagyobb része maga is áldozata volt ennek a börtönvilágnak Magyarországon.

Már ekkor föltette magában, hogy első munkáját kibővíti, rendszerezi, szigorú ellenőrzésnek veti alá és „Szovjetvilág Magyarországon” címen újra kiadja.

Ez a mostani kiadás, a szovjet katonai bíróságok önkényes ítéleteinek a föltárása, amelyek száz és százezer magyart, fiatalembert, volt katonát vagy értelmiségit, hurcoltak ki Szibériába és a nagy szovjet birodalom különféle „haláltáborai”ba.

Ez a „Szovjetvilág Magyarországon”-könyvnek legszomorúbb és legtragikusabb fejezete. Mint maga mondja: „lehet, hogy ez az első híradás a szibériai magyar sírok halottainak szomorú sorsáról”.

Az biztos, hogy ez a könyv hivatást

Az egri papság és a magyar szabadságharc

(Folytatás az 5. oldalról)

kisség Istene, de igazságtalanul sanyargatott népe mellett Ő maga is harcolt... Miképp a természetnek törvénye, úgy az Isteni kinyilatkoztatás szent könyvei is köteleznek bennünket hazánk védelmére. Mindinkább súlyosbodó viszonyaink miatt mégsem mulaszthatom el kötelességöské tenni minden lelkes uraknak: miképp tüstént ünnepélyességgel... vasár- és ünnepnapokon, sőt ott ahol e körülmények kívánják s javasolják, lelkesítsék híveiket a haza védelmére, meg kell győzni a híveket, miképp az, ki hazáját védelmezi, Isten előtt kedves dolgot tesz... A Fő és kerületi alesperes uraknak meghagyom, miképp ő kerületeiket látogassák meg, lelkesítő beszédet tartsanak... Mivel egyházi szolgálatra hadban is szükség van, megengedem, hogy a T. lelkész urak főleg ott, hol harcba menő hívek által felszólíthatnak, — az alesperesi hivatal tudtával kellő rendelkezést tévén a hon maradék el látása iránt, híveiket a harcba kísérik, példával és az ige hatalmával lelkesítsék...⁵

Az egyházmegye kispapjai is kardot kötöttek, ugyanakkor irodalmi társulatuk minden vagyonát följánlották a haza védelmére.⁶ Az 1849. febr. 11-i Főkapitani tanácskozmányban Lévay Sándor nagyprépost arra kéri a főkapitánt, „hogy tekintettel a jelen terhes időkre, de főképp nehéz körülményeire — mivel személye veszélyeztetve lévén — Egerben tovább nem maradhat, az egyházmegye kormányát tovább nem viselheti — új elnökről gondoskodni szíveskedjék...⁷

Az 1848 március 2-án Egert megszálló cs. kir. sereg tábori biztosa Lévay Sándor vagyonát lefoglaltatta és azt városi árverésre kijelölte. Ugyanakkor Eger városát „másnap reggelig kifizetendő 50,000 p.Ft készpénz, valamint 100 hordó szín és butellákra lehűzött jóféle bor, hadiadó” megfizetésére kötelezte. A város azonban csak részben tudta előteremteni, 10,000 p.Ft-ot, valamint a 100 hordó „jóféle” bort a Főkapitán fizette ki.⁸

A konszolidáció ellenére is 1849-től

egyre súlyosabbá vált az ország helyzete. A császári sereg minden erőfeszítése ellenére képtelen volt leverni a magyar szabadságharcot, míg segítségül nem hívták az orosz cárt, s ez arra készítette a kormányt, hogy végső tartalékait is mozgósítsa a polgári vívmányok megmentésére. Az orosz beavatkozás hírére meghírdetett újabb népfelkelés, az országosan elrendelt kereszties háború, s az a tény, hogy a szabad-népi csapatok szervezését és vezetését a papság feladatává tették — kétségbeesett, egyetlen lehetőség még a polgári és nemzeti vívmányok megmentésére.

Az egri szeminárium épület már 1849 tavaszán honvédlaktanya, majd az épület egész földszintje katonai kórházzá alakult. A szeminárium hallgatók fele csatlakozott az önkéntesekhez.⁹ A március 30-án Egerben tartózkodó Kossuth nem kis elismeréssel állapítja meg:

Egerben nem hirdetni, csak tanulni lehet a hazafiságot...! A kormányilag elrendelt kereszties háború hirdetése alkalmából írt egri homíliák irodalmi és történelmi szempontból egyaránt tanulságosak. Amellett, hogy meglepő érzékenységgel mutatják be a kialakult történelmi szituációt, kilépve a megszokott, provinciális keretektől — Európányira táult aggodalommal, egyetemes mércével mérik a világnak eme apró szegletét: „Nem csekélyebb veszedelem fenyegeti pedig jelenleg a szabadság elnyomására szövetkezett osztrák és muszka hatalom részéről hazánkat, valamint egész mívelt Európát... mert a muszka, ha legyőzhetne bennünket, szabadságunkat fogná elrabolni, mivel a muszka csak rabot és szolgát ismer; hazánkat gyarmattá alacsonyítani, mivel nem tűr maga körül önálló, tőle nem függő birodalmat... Itt van tehát az idő, hogy a magyar újra védőfal legyen a keresztienységnek, s előharcosa a szabadságát védő, mívelt Európának... Szent és igazságos az ügy, melynek védelmére hivatva vagyunk... Legyetek tehát készen, ha majd megfúvatik a harci síp, gyülekeztek a szent kereszt zászlója alá, melyet mi magunk fogunk vinni elöttetek...“

A homília szerzőjét — *Klampacky Alajos*, egri főegyházi hitszónokot — a pesti hadbíróóság 1849. évi nyárelő 7-én mondott predikációja miatt halálra ítélte, majd az egri káptalan Haynauhoz intézett esedezését követően az ítéletet 15 évi kufsteini várfogságra változtatta.¹⁰

Az események köztörténelmi bemutatása nem volt célunk. Többnyire a történet mellőzött, apró adalékait hívtuk ma segítségül, hogy emlékeztessenek a magyar szabadságharc eseményeire.

1. *Távkányi Béla (1821—1866) egri pap-költő, Petőfi barátja. Idéztük Hálaének c. költeményét.*

2. *Egri Főegyházmegyei Levéltár, Personalia: Magyar Franciscus, 504.*

3. *Magyar Ferenc: Egyházi szózat, melyet a magyar haza és nemzet békés átalakulásának örömmépe alkalmával — 1848. márc. 25-én — mondott a szerző.*

4. *HmL. Egri Főkapitani tanácskozmányi jkv. XII - 2 / a.*

5. *Lévay Sándor: Körlevél az egri főmegyei papsághoz — Dobó I. Vármúzeum, Eger. Legújabbkori gyűjtemény — 80. 92/1; 80. 93/1.*

6. *Egri Főegyházmegyei Levéltár — Disciplina Seminarii 228/1849.*

7. *HmL. Egri Főkápt. Tanácsk. jkv. XII/2/a. — 1849. febr. 11.*

8. *HmL. uu. XII/2/a. — 1849. máj. 29.*

9. *Egri Főegyházmegyei Lt.-Disciplina Seminarii 522/1849.*

10. *Egri Főegyházmegyei Lt.-Personalia: Klampacky.*

Megrendelhető a „Nemzetőr” címén (Ferchenbachstr. 88, D-8000 München 50) az ár előzetes postai (nem bankon át) beküldésével. Ára füzve DM 35,—, keménykötésben DM 45,—.

Az élet könyvéből

AUSZTRIA

Bécs: Révay István és hitvestársa szül. **Szokolai Erzsébet** 1985. febr. 14-én ünnepelték szentségi házasságkötésük 60 éves jubileumát Stronsdorfbán, ahol fiúk otthonának házikápolnájában sógora, Szokolai Alajos szombathelyi prépost adta a jubiláló párra az egyház áldását.

A jubiláló pár példás keresztényi és úri mivoltával általános megbecsülést vívott ki magának a barátok és ismerősök körében. Hazájuktól távol is mindketten hűséggel szolgálták az egyház és a magyarság ügyét. A megértő feleség támogatásával Révay István nagy érdemeket szerzett különösen a nemzeti kisebbségi kérdések szakértőjeként. A magyar kisebbségek sorsát változatlanul szívükön viselik. Élénk figyelemmel kísérik a nyugati, különösen az ausztriai magyarság életét. Gazdag élettapasztalatát, bölcsességét szívesen osztja meg Révay István mindazokkal, akik hozzá fordulnak tanácsért.

Az Úr áldja meg a gyémántlakodalmas párt és adjon nekik további életkedvet, egészséget!

A bécsi hívek figyelmébe! — A bécsi lelkészi iroda 1985. február 21-én új helyiségekbe költözött. **Az új cím: Pressgasse 8, 1040 Wien. Tel.: 56 62 56**

Linz: Keresztelés: Pap Szabolcs és Menyhárt Eszter fiát, **Gregory Victort**, január 21-én keresztelték a Magyar Otthon kápolnájában.

Elsőáldozás: Febr. 10-én Welsben elsőáldozást végzett **Kozma Ildikó**. A már felnőtt korban lévő leány csikorgó hidegben utazott szálláshelyéről Welsbe, hogy legszentebb vágya teljesüljön.

Házasság: Január 24-én Traunkirchenben házasságot kötött **Pap István** és **Szócsi Zsófi**. — Sok szerencsét!

Hajóázás: **Pongrácz Erzsébet** elhunyt. R. I. P.

Január 28-án töltötte be csapatunk tiszteletbeli parancsnoka a 70. életévét. Felhasználtam ezt az alkalmat arra, hogy a csapat Szervezőtestületének, valamint a Kultúregyesületnek a nevében, de mint főlelkész az ausztriai magyar papság képviselőjében is jókívánságaimat fejezzem ki. Élete munkában telt el a magyar közösség érdekében, éspedig nemcsak Felső-Ausztria, hanem Ausztria határain is messze túlterjedő hatással. Ez a munka mind a jelen pillanatig folytatódik, és az a kívánságunk és a magyarság érdeke, hogy Kiss Mihály még nagyon sokáig végezhesse áldásos munkáját.

BELGIUM

Brüsszel: Halottaink: Mme. Rijchalts szül. **Bitter Katalin** (76), elhunyt jan. 2-án hosszú, nagy türelemmel viselt betegeskedés után. Ő volt **Antwerpenben** a mise-énekeink vezetője és közösségünk mindig vidám lelki energiája; — **Mme. Puli Ilona** (72) egy dolgoz, szolgálatban eltelt élet után, hívó élet után hirtelen ragadta el a halál február 19-én. — Buzgón imádkoztunk értük.

Brüsszel: Halottaink: Mme Róna Erzsébet (78) **Genválban** febr. 1-én; — **Mme. Stokaert Erzsébet** (86) febr. 13-án; — római szent-birodalmi gróf széki **Teleky Józsefet** (85) február 15-én temették. — Mindhárman nagy magyar egyéniségek voltak és tiszteletreméltók. RIP

Liège: RÉNYES IMRE DIAKÓNUSSÁ SZENTELÉSE

Felemelő élményben volt részünk a liègei katedrálisban január 26-án, szombaton délután. Msgr. Van Zuylen, Liège püspöke, hét diakónust szentelt, köztük a mi kedves magyar barátunkat, Rényes Imrét.

A Szentlélekisten segítségülhívása után, megkérdezte a püspök a személynium rektorát és a jelenlevőket: „Vajon méltók-e ezek a fiatalok?” — Ő maga felelt mindnyájunk nevében és a plébánosok nevében, ahol ezek a fiatalok próbaidejüket töltötték: „Igen, — amennyire emberileg vélni lehet!”

Majd névszert, egyenként, hívta őket a főpásztor; Imrét is: „Vállalod-e az egyház imádságát, a zsolozsmát (breviáriu-

mot) mindennap a hívekért — engedelmességet és együttműködést vállalsz-e nekem és utódomnak — vállalod-e a papi nőtlenséget (celibátust) s így az egész, az Istennek adott életet?” „Igen” volt egyénileg mindegyikük válasza. — Majd a Szentlélek ajándékának átadása következett kézrátétellel. Aztán az evangélium könyvének az átadása, jelezvén, hogy a diakónus hirdetheti az Isten igéjét, keresztelhet és áldoztathat.

A végén szépszámu magyar csoport járult a békecsók vételére és átadására az áldoztatásnál Imre elé, liègeiekből és brüsszeliékből egyaránt. — „Kedves Imre! Imával és anyagiakkal is segítünk, hogy elérd pappászentelésed és teljes oltárszolgálatod napját is, amely nagy ünnep lesz nálad!”

*

Rényes Imre pappászentelése június 23-án, d. e. 10 órakor lesz a liègei katedrálisban. Erre a nagy eseményre minden magyart meghívunk már most.

Június 30-án tartja Imre magyar körben újmiséjét d. e. 11 órakor a **St. Croix-templomban**. Utána a rue des Anglais-teremben tartunk kis ünnepélyt és ünnepi ebédet rokonai és liègei barátai részére. — Ritka dolog manapság egy újmise. — Imrének nincs itt senkije. Mi vállaljuk a gondokat, hogy szép legyen ez az ő napja!

*

A **Szentkeresztsgben** részesültek: **Szenográczki Hajnal Lise Denise**, — ifj. Michel és Kaifas Yvonne leánya, **Bas-Oha**; — **Hoste Michael**, — Jean Pierre és Fodor Monique fia, **Beyne Heusay**; — **Gerin Vincent**, — Alain és Zsuzsi Fodor fia, **Liège**; — **Jacobs Jessica Lies Marie**, — Alexis és Borsodi Csilla leánya, **Oupaye**. — Gratulálunk! Növekedjenek szüleik örömeire!

Elhunytak az Úrban: Farkas Gyula, 51 éves, — Horvát Piroska férje, **Donvale** (Ausztrália, Houthalen); — **Loizli Tibor**, 74 éves, — Weisner Piroska férje, **Liège**; **Zigó Ferenc**, 29 éves — Dalla Pia Antoinette férje, **Oostham**; — **Máté Tiborné Czett Teréz**, 63 éves, **Stemberg**; — **Matuscsák Gyula**, 84 éves, **Korponai Ilona** férje, **Genk**; — **Put Ellen**, 4 hónapos, **Yvo és Carine Bijnens** leánya, **Zolder**. — Nyugodjanak békében!

*

Május 26-án bérmálás Liègeben magyar körben. Eddig 16 jelentkezőnk van, de még lehet jelentkezni. — Lehet, hogy szeretett püspökünk, Msgr. Van Zuylen, utoljára jön közénk.

*

„Nevelőapám 93 évével a genki kórházban fekszik. Sokszor vagyok nála és a Mamánál. — Imát kérek érte” — üzeni a lelkész.

DÉL-FRANCIAORSZÁG

Lyon: Keresztelők: Vágh-Weinmann Ferenc, Digne; — **Delacre Jonathan**, Francis és Molnár Ildikó fia, **Lyon**; — **Felker Guénaelle, Bourgoin-Jallieu**.

Esküvők: Kovács Christian és Pereira Ana, Lyon; — **Faulhaber Szabina és Maurel Pascal, Pégomas**.

Az örök hazába költöztek: dr. Orosz Gyula, 42 éves (sport-baleset), **Les Arcs, Bourg-St. Maurice**; — **Friedl Lőrinc**, 76 éves, **Lyon**; — **Laborcz István**, 71 éves, **Les Adrets**; — **Corchus Emilia**, 64 éves, **Nimes**.

NÉMETORSZÁG

Aachen: A szentkeresztsgben részesült: **Szentpétery Claudia Ágnes**, dr. Sz. Tamás és neje sz. Németh Ágnes leánya; **Nyáradkarácsonyfalvi B. Tóth Ricarda Mercedes**, N. B. T. Richárd és neje szül. Graff Brigitte leánya — febr. 16-án a DOM magyar-kápolnájában. A kettős keresztelő résztvevőinek és az Anyaszentegyház új tagjainak sok boldogságot kívánunk!

Egyházközségünk gyászolja **Margarete Rink** kedvesnővérét (1894 — 1985). Rövid del 91. életévének betöltése előtt hívta el az Úr, 1985. január 9-én.

Az elhunyt kedvesnővér a ferences nővérek közösségében szolgálta Istent és az embereket hűségesen, 64 éven át. —

„A sekrestyésem volt” — írja róla a plébános. Egy szentéletű német asszony, aki évek hosszú során csak tiszteleiből szolgálta az egyházunkat és a magyarokkal szemben mély barátságot érzett. — Megszámlálhatatlan az ő sok jótette. — **Essen: Keresztelés:** Galambos Sándor és Csordás Rozália bochumi lakosok kislánya, **Éva**, 1985. febr. 11-én részesült a kereszttség szentségében.

Házasság: Sáfár Zoltán és Hevér Irén, mühlheimi lakosok 1985. febr. 9-én kötöttek házasságot az Úr színe előtt. Sok szerencsét és boldogságot kívánunk a fiatal párnak.

München: Születés-keresztelés: Terek Angélika, T. Mihály és Hegedűs Erzsébet kislánya, 1985. jan. 8-án született **Rosenheimben**; — **Kovács Imre Nikó**, K. Dénes és Török Beatrix harmadik fia, 1985. jan. 30-án született **Münchenben**; ugyanott keresztelték.

Házasság: Bittera Dóra Mária és Langsfeld Georg Thomas 1985. febr. 2-án **Münchenben** házasságot kötöttek. — Sok boldog évet kívánunk a fiatal párnak!

Halottaink: Mártonffy-Dudu Izván 84 éves korában, 1985. febr. 17-én Münchenben meghalt. Temetése febr. 20-án volt a **Hochstadt-Wesling-i** temetőben; — **ölvedi Ucsnay Rudolf** 96 éves korában, 1985. febr. 19-én Münchenben elhunyt. Beszentelése febr. 25-én volt **München-Waldfriedhofban**; — **Tiefenböck Richárd** 62 éves korában 1985. febr. 14-én Münchenben elhunyt. Temetése febr. 20-án volt **München-Waldfriedhofban**. — Nyugodjanak békében!

OLASZORSZÁG

Santa Croce sull'Arno (Pisa): Cavalini Fiorenzo és Kovács Erzsébet első gyermekét, **Dánielt**, múlt év dec. 25-én keresztelték **Érden**; — **Milanó:** Gyimesi András és Bussoni Assunta 2. gyermekét, **Lucát**, jan. 27-én keresztelték. — Isten éltesse a gyermekeket és szüleiket! — **Milanó.** Február 1-én 78 éves korában meghalt **özv. Baltási Andorné** szül. **Pincherle Elsa** — Nyugodjék békében!

SVÁJC

Lausanne: Az örök hazába költözött: Bánfi Sándor, a VD-kantoni Misszióknak legidősebb férfi tagja, 92 éves korában Lausanne-ban február 13-án rövid szenvedés után, de lélekben készen, visszatért Teremtőjéhez; — **özv. Soós Mária** La Chaux-de-Fonds-ban március 12-én, 82 éves korában visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Aránylag rövid szenvedésében, a betegek szentségeinek felvételét természetesnek vette. Fölkészült a nagy útra teljes öntudattal. A NE-kantonban volt legidősebb hívőnk. — Mindkettőjük lelkét Isten igralmába ajánlva, adjon nekik a jó Isten örök nyugodalmát, a rokonságnak pedig lelki erőt a veszteség békés elviselésére.

Március 16-án jelentették Magyarországról, hogy

DR. PETÉNYI KÁROLY

teológus és író, 1985. február 28-án, életének 68., papságának 44. évében, a betegek szentségével megerősítve, rövid szenvedés után elhunyt.

Az elhunyt végakarata szerint március 13-án a váci alvárosi temetőben a katolikus egyház szertartása szerint helyezték örök nyugalomra.

Az engesztelő szentmise a halott lelki-üdvéért március 14-én 7 órakor volt a váci székesegyházban.

Az elhunyt Vácon született 1917-ben. 1941-ben szentelték pappá. 1969-ben jött át Ausztriába, Bécsbe, ahol mint egyházi író működött. Papi körökben ismeretes volt konzervatív, szigorúan I. Tridentinum-i álláspontjáról. Könyveit a bécsi Opus Mystici Corporis terjesztette.

Az utóbbi években súlyos cukorbeteg volt. Ennek következtében a múlt év februárjában levették az egyik lábát. Ez nagyon nehézzé, szinte elviselhetetlenné tette papi életét. Sokat szenvedett, de mindig hű maradt Isteni Mesteréhez.

„Vezesd el őt, Urunk, a halálból az életre, a sötétségből a világosságba, e nyugtalan életből a Te békességbe.”

Az Isteni Megváltó Nővérek linzi magyar provinciája közölte a szomorú hírt, hogy

HEGYI M. LUCIÁT

1985 március 12-én, teljesen váratlanul, de nem előkészületlenül, hívta el az Örök Hazába az Úr.

Lucia nővér 64. életévében, 43. szerzetesi évében, hunyt el Kastlban, a Magyar Gimnáziumban, amelynek 8 év óta hűséges tanára és áldozatos adminisztrátora volt. Ő vezette az elmúlt nehéz időkben az igazgatói irodát.

Március 3-án bérmálás volt Kastlban. Dr. Irányi László, az emigráció magyar püspöke, bérmált meg vagy 50 bérmálkozót. Voltak közöttük elsőáldozók is, az otthoni magyar viszonyoknak megfelelően. — Lucia nővér „influenzás” volt, de munkáját így is pontosan ellátta. Nagyon kimerült, de ez nála megszokott jelenség volt. Március 5-én este 6-kor szentmisen vett részt, mise után az igazgatóval átment az irodába, hogy valamit megbeszéljenek, amikor Lucia nővért hirtelen „elhagyta a szó”. Elsápadt, megmerevedett, de a beszéd csak nem jött. Az igazgató, Ritter Márton segítségért ment: Müller György prefektust hívta be, de segíteni nem tudtak: hányinger gyötörte, majd hirtelen az egész jobboldala megbénult. Ambergből jöttek a mentők, orvos is előkerült, injekciót adott, de a nővér nem tért magához. — Nagyon súlyos agyvérzést állapított meg az ambergi kórház. — Az erlangeni klinika, másnapig várni akart a fölvetellel. Éjjel a beteg állapotában kis nyugalom állt be, de reggelre az agyvérzés elhatalmasodott. — Már nem lehetett segíteni Lucia nővéren. Egy pillanatra sem tért többé magához, március 12-e délutánjáig, amikor a szíve megszűnt dobogni.

Hegy Lucia a soproni Szany községben született 1921-ben. Édesanyját már 12 éves korában elveszítette. 1940-ben érettségizett a Megváltós Nővérek Szt. Margitról nevezett intézetében. Ezután belépett a rendbe, amely a tehetséges növendéket a pesti Pázmány Péter Tudományegyetemre küldte, ahol német-magyar szaktanárnak készült. Az egyetem elvégzése után visszakért a Margit intézetbe tanárnak és intézeti felügyelőnek.

1947-ben a nővéreknek el kellett hagyniuk a hazájukat. Kismartonban (Eisenstadt) egy évig irodaerő a püspökségen, majd felügyelő és tanár a Theresianumban. 1966-ban Linzben megalapítja a rend magyar részlegének új tartományházát. Ugyanakkor az idegennyelvűek referense és titkárnője a linzi egyházmegyében. Ő az első magyar provinciális a rendnek 12 éven át. Ilyen minőségben egy évet Ausztriában és egy évet Rómában töltött.

Ekkor a 78-as évben került a kastli magyar gimnáziumhoz, mint tanárnő, de főleg mint a gimnázium titkárságának vezetője.

Lucia nővér egész élete valóban szolgálat volt. Szolgált a rendjét és a rendjén keresztül minden helyen a magyar érdekeket. Szívósan, önmegtágódn az önfeláldozásig. Az volt a titkos kívánsága, hogy munkában és hirtelen haljon meg...

1985. március 18-án, délelőtt volt Linzben a Szent Antal plébániatemplomban érte a gyászmise. Innét kísérték el a jó testvért a Szent Mártonról nevezett városi temetőbe. — Jutalmazza meg M. Lucia testvérünket az Isteni Megváltó sok-sok munkájáért, önfeláldozó odaadásáért, az Örök Élettel. — Emlékét őrizzük.

H. F.

A R T

DÉMÉNAGEMENTS S. A.
Szállítási vállalat

Szállítások belföldre és külföldre, tengerentúltra — légiszállítással is — költözködés, bútorraktározás, külföldi szállítványoknál a vám elintézése.

Magyarországra is szállítunk!

Magyaroknak kedvezmény!

ART Déménagements S. A.

2 rte du Grand Lancy
CH - 1211 Genève 26
Telefon 0 22 / 43 36 32 (magyarul is!)

Privát cím: Keresztény László

58 rte de Vevrier
CH - 1227 Carouge, GE
Telefon 0 22 / 42 98 36 este 7 óra után

● FONTOS KERESÉS! ●

Ki ismerte elhunyt fivéremet: **Hayder Marcell Adalbert**-et (becenevek: Alibá, Marci, „Marci-hevesen“, vagy Ali) mint munka- vagy üzlettársat? Utolsó bajorországi címe: **A Hayder**, Ing.-Büro, Werkvertretungen, Tiefentalweg 4, D-8124 Seeshaupt, — 1982. júliusig volt. — Otthon élő özvegye és két kisleánya özvegyi és árvasági nyugdíj-kérvényéhez még hiányoznak adatok. — Válaszokat NSZK-ban élő húga címére: **E. T. Hayder**, Postfach 14 22, D-7030 Böblingen, vagy Telefon: (070 31) 22 74 67 szám alatt kérek.

KERESÉS

Újvidéken született **Fuks Trudít** keresi párzisi rokona. — Válaszokat „Családi ügy“ jellegre a kiadóba kér.

HÍRDESSZEN AZ ÉLETÜNKBEN!

Számviteli ügyekben magyarul is segít: **Bagaméry Magda**, Steuerbevollmächtigte, 5000 Köln 30, Fröberplatz 13. — Fogadás megbeszélés szerint. Tel.: (02 21) 40 20 95 vagy 13 66 87.

NEMZETŐR KÖNYVEK

	DM
Tollas Tibor: Forgószélben	
Válogatott versek, 250 old. füzve	30,—
vászonkötésben	38,—
Fehérvári István: Szovjetvilág Magyarországon 1945—1956 füzve	35,—
keménykötésben	45,—
Szoltsenyicin: Gulag csak II. kötet.	
Oroszból fordította Szenté Imre.	30,—
Rozanich István: A másik partról (versek) füzve	12,—
Dálnoki Veress Lajos: Magyarország honvédelme a II. világháborúban (3 kötet) vászonkötésben	80,—
Megrendelhető a könyv árának beküldésével: Nemzetőr, Ferchenbachstr. 88, D-8000 München 50, BRD címen.	

MINDSZENTY BÍBOROS

magyar nyelvű életrajza

Közi Horváth József

tollából, zsebkönyvben.

Megrendelhető az Életünk szerkesztőségénél (Máriacellen Bourdeaux Ottó SJ atyánál) és az összes magyar lelkészénél.

Ára Európában 6,— DM, tengerentúltra 4,— dollár.

TERMÉSZETES GYÓGYMÓD

alkalmazása különböző megbetegedéseknél magyar vezetése alatt!

Gesellschaft für biologische Therapie, — Hauzenbergerstr. 13, (U 5 Westendstr.) 8000 München 21

Telefon (0 89) 57 63 56

Rendelés megbeszélés szerint.

DIÓSZEGHY TIBOR, hites tolmács és fordító, magyar - német és német - magyar. Németországban tanácsadás, állampolgársági és menekültügyi kérdésekben, valamint peres ügyekben segít. Daimlerstr. 249, D - 4040 Neuss. Telefon (0 21 01) 54 13 17.

FÉNYKÉPEZŐGÉPEK — FOTOMUNKÁK PASSFOTO

FOTO DOBOS

Rindermarkt 16

8000 München 2 - Telefon (0 89) 26 51 22

Az előfizetési díjat vagy könyvrendelések árát kérjük Postacsekk-kontókra vagy postán (ne bankon!) keresztül átutalni!

HIRDETÉSEK

Ipari vagy kereskedelmi kiállításra (Nemzetközi- vagy Őszi Vásár stb.) alkalmas, nagy térfogatú helyelválasztó falkészlet **bérbeadó** (értéke 60,000 Ft.). Érdeklődni lehet, otthon: **özv. Heyder Bélané**, Kútvölgyi út 63 b, H-1125 Budapest, Telefon: 0036-1-365 847; vagy az NSZK-ban: **E. F. Hayder**, Postfach 14 22, D-7030 Böblingen, Telefon (070 31) 27 68 80.

Franciaországban élő, Bácskából származó 42 éves, 176 magas **szakember**, őszinte, házias nő ismeretségét keresi házasság céljából. „Kertes házam“ jellegre a kiadóba.

Harmincöt éves, Franciaországban élő nőtlenn fiatalember megismerkedne hozzáillő házias, sportkedvelő hölgygel házasság céljából. Leveleket „Dalidet“ jellegre a kiadóba kér.

Csinosnak mondható, derűs természetű, független nő — magányt megunt, beszélgetést, utazást, kultúrát szórakozást kedvelő intelligens 60-as férfi ismeretségét keresi házasság céljából. — Fényképes választat kér „Mindig van remény“ jellegre a kiadóba.

Ház-, lakás-, telek-ügyekben adok felvilágosítást. — **Köbli-Terek Helena** (dipl. ing., freie Architektin) D-7530 Pforzheim, Salier Str. 55. Telefon (072 31) 35 50 14.

„TÉTÉNY“ Ungarische Spezialitäten

Inh.: O. Bayer

Kreitmayerstr. 26 - 8000 München 2

Telefon (0 89) 1 29 63 93 DM

Egri Bikavér	6,80
Alföldi Olaszrizling 1.	5,30
Alföldi Kékfrankos 1.	5,30
Abasári Rizling 0,7	5,95
Debrői Hárslevelű	6,30
Badacsonyi Kéknyelű	7,20
Badacsonyi Szürkebarát	7,30
Soproni Kékfrankos	6,60
Villányi Burgundi	7,30
Hajósi Cabernet	7,30
Boglári Olaszrizling	6,—
Boglári Kékfrankos	6,—
Boglári Cabernet-rosé	6,—
Csopaki Rizling	6,80
Zöldszilváni	7,30
Tokaji Aszú 4 puttonyos	14,50
Tokaji Aszú 3 puttonyos	12,50
Vilmos körtepálinka	24,50
Császarkörte	19,50
Kecskeféti barackpálinka	27,—
Cseresznye pálinka	24,50
Szilvapálinka	18,—
Kosher Szilva pálinka 0,8	32,—
Hubertus	21,—
Beverage Bitters (Unic.) 1 lit.	32,—
Beverage Bitters 0,5 lit.	17,—
Pick szalámi	kg 27,—
Csabai	kg 25,—
Gyulai	kg 23,—
Házi kolbász	kg 19,—
Kalocsai tarhonya	1/2 kg 3,30
Nagykoktatésza	1/2 kg 3,50
Paprika káposztával	0,7 lit 4,90
Hegyes erőspaprika	4,40
Hegyes csipőspaprika	4,90
Globus paprika káposztával	0,66 3,50
Kolozsvári káposzta	Ds. 4,40
Sült libamáj zsírban	150 gr 42,50
Disznósajt	kg 12,50
Véres-, májashurka	kg 12,50
Paprikakrém tubus: édes/félerős/erős	1,50
Gulyáskrém tubus	1,80
Gyalult tök 0,72	2,90
Sóskaiparé	2,20

— Üvegárút is szállítunk —

■ HIRDETŐINK FIGYELMÉBE! ■

Hirdetéseket csak a hirdetési díj befizetése után tudunk közölni!

M. SZERDAY — Metropolitan Verlag
KÖNYV ÉS HANGLEMEZ

	Sfr.
Ferdinandy M.: Az ellenszegülők	40,—
Halász Péter: Tam tam	28,—
Mikes György: Talicska	15,—
Bibó István összegyűjtött munkái I.	47,—
Habsburg Ottó: Jalta és ami utána következett	25,—
Koestler Arthur: Sötétség délben	25,—
Bocaccio: Dekameron I., II.	39,—
Zilahy Lajos: A lélek kialszik	16,—
Zola E.: Párizs gyomra	12,—
H. Wouk: Zendülés a Caine hadihajón	28,—
H. Wouk: Hajsza	22,—
Moldova: Napló	21,—
Moldova: Magyar atom	19,—
Moldova: Elhúzódó szélesség	21,—
Németh L.: Homályból homályba I., II.	33,—
II. Rákóczi Ferenc emlékiratai	45,—
Szilvási: Vízválasztó	14,—
Dumas: Monte Cristo grófja I., II., III.	57,—
Benedek István: Párizsi szalonok	21,—
Germanus Gy.: Alah Akbar	24,—
Germanus Gy.: Kelet varázsa	9,—
M. Waltari: Szinuhe	19,—
Szótárak, nyelvkönyvek, úti- és utazási regények, gyermek-, ifjúsági könyvek. — Nyugati és antikvár könyvek nagy választékban! Kb. 10,000 könyv! — Hanglemezek és teljes operák!	

M. SZERDAY — Metropolitan Verlag
Teichweg 16, CH-4142 Münchenstein/Schw.
☎ 061 / 46 59 02, külföldről: 0041 / 61 46 59 02

Műszaki, tudományos és egyéb szövegek, okmányok hitelesített fordítása magyarra / németre, kedvező áron, leg-**rövidebb határidővel** — **Ficsor László** okl. mérnök, D-4130 Moers 1, Rheinhausenerstr. 10, Telefon (0 28 41) 3 34 72.

Munkatársakat keresek mellékfoglalkozásban — üzleti területem további kibővítéséhez. Jelentkezőket Ausztria területéről várok. **Telefon (0 89) 2 01 28 05** 9,00 és 10,00 óra között.

Kezdő önállósításhoz biztosítási és finansziális kérdésekben pontos tanácsadás, illetve lebonnyolítást vállalok. **Telefon (0 89) 71 75 55** 19,00 óra után.

Sorstársra kéri Szükül Mihályt, írjon **Szikra**, Schumannstr. 32, D-7140 Ludwigsburg címre.

Jóbarátok (57/170 házias, — 53/175 diplomás) — **Bécsből** keresnek sorstársnőket, „Nemdohányzó“ jellegre.

Kedves, csinos, 40 éves asszony — kinek családja a mindene — két gyermekkel (13, 15) megismerkedne komoly, becsületes férfivel 60 éves korig, házasság céljából. „Családban“ jellegre kéri a levelet a kiadóba.

Közvetlen a Spanyol tengerparton — Salauban, Tarragona mellett — 3½ szobás összkömf. lakás, 6 személyre berendezve kiadó, úszómedencével, teniszpálya, minigolf és játszótérrel. **Bérleti díj hetenként:** máj. és okt. 200 Sfr., jún. és szept. 300 Sfr., júl. és aug. 400 Sfr. Telefon (00 41) 41-22-94-24

Gesztenyebarna hajú, 61 éves, 156/59, egyszésges, de nagyon magányos özvegy, szereti a zenét, táncot, hangversenyt, színházat és a természetet, szép kétszobás lakással és jó megélhetéssel, keresi nemdohányzó, józanéletű, de vigkedélyű partner ismeretségét, „Nincs ember hiba nélkül“ jellegre a kiadóba.

OKMÁNYAIT

gyorsan lefordítom és hitelesítem.
Stefan Korényi, Rheinessenstr. 122,
6550 Bad Kreuznach. Tel.: (06 71) 6 38 68

AGAPE KIADVÁNYOK

Újvidéken (Jugoszlávia) AGAPE néven katolikus kiadó működik. Kiadványait mindenkinek szeretettel ajánlja. Az eddig megjelent kiadványok közül kaphatók:

Agape, folyóirat (megjelenik minden páratlan hónap végén) évi előfizetés	DM 10,—
Isten népének története (Biblia képregényben. Eddig megjelent 21 füzet) egyes füzet ára	2,20
Antal testvér (Páduai Szent Antal élete képregényben, színes, 72 old.)	4,—
Nigg-Schneiders: Assisi Szent Ferenc és világa (142 old., 72 színes képpel)	17,—
Malinski-Bujak: II. János Pál (210 o., 111 fekete-fehér és 42 színes képpel)	17,—
Képes Biblia	20,—
C. B. de Gaszold: Imák a bárkából	3,10
A keresztfához megyek (Keresztutak gyűjteménye)	5,—
Harmath K.: Megváltásunk szent éve (brosúra)	1,—
I. Loidl: A fatimai látnokok (bros.)	1,—

Ezenkívül kaphatók még természetből vett motívumú levelezőlapok (és fél levelezőlap nagyságú képek) bibliai vagy más aforizmával; katolikus zsebnaptár és falinaptár.

A kiadó címe: AGAPE, Cara Dusana 4, YU - 21000 Novi Sad. Jugoszlávia.

Az AGAPE szívesen vállal mindennemű nyomdai előkészítést vagy nyomtatást Jugoszláviában, a nyugatiakhoz képest igen méltányos áron!

FIGYELEM!

Az „ÉLETÜNK“ előfizetési ára egy évre DM 18,—, tengerentúltra légipostával DM 28,—.

Kérjük előfizetőinket az előfizetési-díjat lehetőleg postacsekkkontónkra, tengerentúlról pedig ne bank útján, hanem eurócekkben utalják át, mert a banklevonás igen nagy.

● Kedvezményes áron kapható! ●

HIRDETTEM AZ I G É T!

Mindszenty szellemi végrendeletének ez a könyv az első gyöngye, amit kiadott a Mindszenty Alapítvány. **A könyv tartalmazza Mindszenty legfontosabb körleveleit, írásait és beszédeit, amiket harcban a megszállókkal írt vagy mondott, valamint felejtethetlen körútjain a világban szétszórt magyarokhoz intézett. A 60 oldalas bevezető tanulmányt Közi Horváth József írta.**

— Legszob ajándék! —

Ára DM 20,— vagy \$ 10,— + portó.

ÉLETÜNK

Szerkesztőség és Kiadóhivatal
Oberföhringer Str. 40.
D-8000 München 81
Telefon: (0 89) 98 26 37 - 38

Felelős Kiadó:
a Magyar Kat. Főlelkészseg.
Felelős szerkesztő:
Dr. Harangozó Ferenc,
Seelsorger.

*

Redaktion und Herausgeber:
die Ungarische Oberseelsorge,
Oberföhringer Str. 40,
8000 München 81,
Telefon: (0 89) 98 26 37 - 38.

Redakteur: Dr. Harangozó Ferenc.
Abonnement: DM 18,— pro Jahr,
nach Übersee mit Luftpost DM 28,—.

ELŐFIZETÉS:
Az Életünk a helyi magyar lelkészek terjesztik, ők küldik szét és náluk is kell előfizetni!

Tengerentúltra, vagy ahol nincs magyar lelkész, oda a kiadóhivatal küldi az újságot.

Előfizetési ár egy évre DM 13,—
vagy ennek megfelelő valuta.
Tengerentúltra légipostával DM 28,—

Lapzárta: a hónap 18-án.

Hirdetéseket csak 15-ig fogadunk el.

Postcsekkonto München:
Konto-Nr. 606 50-803 - BLZ 700 100 80
Kath. Ungarn-Seelsorge, Sonderkonto
Bankkonto: Bayer. Vereinsbank,
Konto-Nr. 145 857 - BLZ 700 202 70
Kath. Ung. Seelsorge „Életünk“.

Druck: Danubia Druckerei GmbH,
Ferchenbachstr. 88 - 8000 München 50

Beilagenhinweis: Einem Teil dieser Auflage liegt bei: Rundschriften. — A kiadvány egy részéhez körlevél van mellékelve.

ELŐFIZETŐINK ÉS HIRDETŐINK FIGYELMÉBE!

Befizetéseket, átutalásokat nem bankkontónkra, hanem **Postacsekkkontónkra** kérünk: **Kath. Ungarn-Seelsorge** — Sonderkonto — München, **Postcsekkamt München, Konto-Nr. 606 50-803.**

Ú J K Ö N Y V E K

DÉNES TIBOR:

Holnap - Holnapután - Tegnapelőtt

Novellák. A neves magyar író posztumusz műve, 230 old. Ára puha kötésben sFR 25,—

GESTA HUNGARORUM I.

Történelmi tanulmányok

melyek a SMIKK 1982. évi lugánói tanulmányi napjain hangzottak el. 11 magyar szerző értékes írása, mely kereszttel vezet a magyar történelem honfoglalástól Mohácsig terjedő szakaszán.

220 oldal. Ára füzve: sFR. 35,—, kötve: 42,—
A könyvek megrendelhetők a SMIKK címén: Postfach 87, CH - 8037 Zürich.

Rupp László hites törvényszéki fordító, vállalt fordításokat magyarra németre és németről magyarra. Postfach 162, D-8000 München 1. — ☎ (0 89) 53 02 35.

Pröhle Sándor posztumusz verseskötete:

J A N U S

A 112 oldalas izléses kiállítású könyv ára: DM 16,—. Megrendelhető: **Augusztiny-Pröhle, Hegelstr. 31, D-7490 Tübingen.**

Kiadóhivatalunknál kapható
könyvek

Mindszenty József: Hirdettem az Igét (1944—1975). — 300 oldal, vászonkötésben DM 20,— vagy \$ 10,—

Mindszenty József: Emlékirataim, 500 o., vászon köt. DM 40,— \$ 22,—

Kardinal Mindszenty: Erinnerungen, 4. kiad., vász. köt., DM 40,— \$ 22,—

Közi Horváth József: Mindszenty bíboros, zsebkönyv DM 6,— \$ 4,—

Közi Horváth József: Apor püspök élete és halála; 2. bővített kiadás, 22 képpel DM 20,— \$ 10,—

Hermann Egyed: A katolikus Egyház története 1914-ig. Az egyetlen modern magyar egyháztörténet. 582 oldal. DM 32,—

Az irodalom világa. Irodalomelméleti alapvetés, 100-nál több versillusztrációval, kb. 300 oldal, vászon kötésben DM 20,— \$ 10,—

Szamosi József: Máriacelli emlékkönyv, képes kalauz 48 képpel, ebből 32 színes DM 12,— \$ 6,—

Szállításnál + portóköltség.

Megrendelhető:

az „ÉLETÜNK“ kiadóhivatalánál

Oberföhringer Str. 40

D-8000 München 81 W. Germany

OKMÁNYOK HITELES gyorsfordítása:

August LÉVAI bírósági tolmács:

Lehnsgrund 24, 4300 Essen ☎ (02 01) 71 15 82